

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIIKETALOUS

OPINNÄYTETYÖRAPORTTI

NUORTEN MAKSUHÄIRIÖT 2000-LUVUN ALUSSA

Marjo Keski-Opas

Liiketalouden koulutusohjelma

Toukokuu 2008

Työn ohjaaja: Elina Merviö

TAMPERE 2008

Tekijä:	Marjo Keski-Opas	
Koulutusohjelma:	Liiketalous	
Opinnäytetyön nimi:	Nuorten maksuhäiriöt 2000-luvun alussa	
Title in English	Disruptions in payments with young people in the beginning of the 2100-century	
Työn valmistumis- kuukausi ja -vuosi:	Toukokuu 2008	
Työn ohjaaja:	Elina Merviö	Sivumäärä: 47

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö nuorten maksuhäiriötilanteesta on tehty Nordea Pankki Suomi Oyj:lle. Työn tarkoituksena on saada selville, mikä on nuorten maksuhäiriöiden tämänhetkinen tilanne, mitä syitä maksuhäiriöiden taustalta löytyy, mitä nuoret tietävät maksuhäiriöistä ja miten nuoria, joilla on maksuhäiriö tai jotka ovat ajautumassa ongelmiin, voitaisiin auttaa.

Työssä on käytetty lähdemateriaalina 2000-luvulla tuotettua ajankohtaista kirja- ja lehtimateriaalia ja asiantuntijatahojen tuottamaa materiaalia. Työn tutkimuksellinen osuus on tehty sähköpostihaastatteluna. Sähköpostihaastattelu tehtiin viidelle henkilölle, jotka työssään tavalla tai toisella kohtaavat maksuongelmiin joutuneita nuoria. Maksuhäiriötilanteen kansainvälistä vertailua on tehty pohjoismaiden välillä.

Suurimmalla osalla nuorista talousasiat ovat hyvin ja he toimivat vastuullisesti. 2005 vuoden tilastojen mukaan 18 - 28-vuotiaista nuorista noin 12 - 17 % oli maksuhäiriö. Luku vaihtelee hieman ikävuosittain. Suuria muutoksia maksuhäiriöisten osuuteen ikäluokasta ei ole parin viime vuoden aikana tullut, koska maksuhäiriöt tapaavat kerääntyä samoille henkilöille.

Syyt maksuhäiriöihin ovat moninaiset, mutta yleisimmin syynä pidetään kuluttavaa elämäntyyliä, elämistä yli varojen, kulutusluottoja ja erityisesti kulutusluottokierteeseen joutumista, huonoa taloudensuunnittelua ja työttömyyttä tai pätkätöitä.

Nuorten tietämys maksuhäiriöistä ja sen vaikutuksista on aika heikko. Osalle nuorista maksuhäiriö ja sen vaikutukset käyvät selväksi vasta sitten, kun maksuhäiriömerkintä tulee omalle kohdalle.

Tärkeimmät tavat auttaa nuoria ovat neuvonta ja asennekasvatus harkitumpaan kulutukseen. Erityisesti tarvetta olisi taloudensuunnittelun ja taloudenhallinnan neuvonnalle.

.

Writer:	Marjo Keski-Opas	
Study programme:	Business Administration	
Title of thesis	Nuorten maksuhäiriöt 2000-luvun alussa	
Title in English:	Disruptions in payments with young people in the beginning of the 2100-century	
Month and year of completion:	May 2008	
Supervisor:	Elina Merviö	Number of pages: 47

ABSTRACT

This thesis is done for Nordea Bank Finland Plc about disruption in payments with young people. The purpose of this thesis is to find out what is the current situation in disruption in payments with young people, what are the reasons behind these disruptions in payments, what do young people know about disruptions in payments and how to help these young people who have problems or are about to have problems with their payments.

This thesis is based on knowledge from 2100-century to make sure that the knowledge is current. There is information from books, articles and expert companies. The research part is realized by email-interview. The email-interview is made with five people who work one way or another with young people who have problems with payments. The comparison is made between Finland and the other Nordic countries.

The most of the young people have their economy in balance and they act responsibly. According to statistics at year 2005, young people at age 18 - 28 years have about 12 - 17 % disruptions in payments. There are no remarkable changes in the numbers of disruptions in payments with young people in past years. This is because disruptions in payments attend to accumulate with same persons.

The reasons behind the disruptions in payments are variable. The most common reasons are lifestyle with high consumption, people overspending, consumption credits and specially the ones who get trapped in the vicious circle of consumption credits, weak planning of one's economy and unemployment and short pieces of works.

Young people know quite a little about disruptions in payments and consequences of disruptions in payments. The most important ways to help young people are advising and inculcation of enlightened attitudes through education to more considerate way of consumption. Especially there seems to be need for advising in economic planning and management of one's economy.

Key words: young people   disruption in payments   problems in payments

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	5
2	NUORTEN RAHANKÄYTTÖ	7
2.1	KULUTUSKÄYTTÄYTYMINEN	7
2.2	LASKUN MAKSAMINEN.....	8
3	ERÄPÄIVÄSTÄ MAKSUHÄIRIÖÖN	9
3.1	VIIVÄSTYSKORKO	9
3.2	MAKSUMUISTUTUS	9
3.3	PERINTÄ	10
3.3.1	<i>Perintälaki</i>	10
3.3.2	<i>Hyvä perintätapa</i>	11
3.4	PERINTÄ OIKEUSTEITSE.....	11
3.5	MAKSUHÄIRIÖTYYPIT	11
3.6	MAKSUHÄIRIÖMERKINNÄN REKISTERÖINTI	12
3.7	MAKSUHÄIRIÖMERKINTÖJEN TALLENNUSAJAT	12
4	MAKSUHÄIRIÖT	14
4.1	MAKSUHÄIRIÖT SUOMESSA	14
4.2	NUORTEN MAKSUHÄIRIÖT.....	15
4.3	MAKSUHÄIRIÖT TAMPEREELLA	17
4.4	NUORTEN TIETÄMYS MAKSUHÄIRIÖISTÄ.....	18
5	NUORTEN MAKSUHÄIRIÖIDEN SYITÄ	19
6	MAKSUHÄIRIÖN SEURAUKSET	21
7	NUORTEN KÄYTTÄMÄT RAHOITUSTUOTTEET	22
7.1	LUOTTOKORTIT.....	22
7.2	KULUTUSLUOTOT.....	23
7.3	OPINTOLAINAT.....	23
7.4	PIKAVIIPIT.....	24
8	HAASTATTELUT	27
9	YHTEENVETO	33
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	40
	<i>Liite 1 Apua ongelmiin</i>	40
	<i>Liite 2 Haastattelukysymykset</i>	42
	<i>Liite 3 Haastatteluvastaukset</i>	42

1 Johdanto

Kipinä tämän työn aiheeseen on syntynyt työstäni Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä ja yleisestä keskustelusta, jota maksuhäiriöistä on viime aikoina käyty (Aalto 14.1.2008, Nissinen 16.12.2007, Rauhaniemi 4.5.2007). Nuorten maksuhäiriötilanne on mielestäni hyvin monimuotoinen. Suuri osa nuorista elää pienillä tuloilla, opintotuella tai pienellä palkalla. Samaan aikaan houkutus- ja kulutuskohteita on joka puolella. Nuoret kokevat tarjolla olevat houkutukset tutkimusten mukaan (mm. Peura-Kapanen 2005) houkuttavina ja haluttavina. Toisaalta monelle nuorelle oma taloudenhoito on uusi asia, jota vasta opetellaan ja valitettavasti monesti oppiminen käy kantapään kautta. Pahimmillaan tästä yhtälöstä syntyy nuorelle kivikkoisen tie. Tulevaisuuden kannalta on valitettavaa, jos jo nuorena joutuu ongelmiin. (Peura-Kapanen 2005, Liite 3 Haastatteluvastaukset.)

Maksuhäiriömerkintä vaikuttaa moneen elämän perusasiaan kuten vuokra-asunnon, työpaikan tai asuntolainan saamiseen (Kuluttajavirasto 2008b, Vuokranantajat syynäivät...20.1.2008). Maksuongelmissa maksuhäiriömerkintä on maksuviiveen viimeinen etappi (Kuluttajavirasto 2008a).

Tässä työssä tarkastelen alle 35-vuotiaitten nuorten tämänhetkistä maksuhäiriötilannetta. Lähdemateriaalina käytetyissä lähteissä on toisistaan poikkeavia ikämääriä, mutta siitä on maininta aina erikseen. Eri tahoilla on omat määritelmät siitä, minkä ikäinen henkilö on nuori. Ajallisesti tämä työ on rajattu 2000-luvulle. Tutkin tässä opinnäytetyössäni vain 2000-luvun tapahtumia ja tietoja, joten lähdemateriaalina olen käyttänyt vain viime vuosina ilmestyntä materiaalia. Aikarajauksen perusteena on se, että suurin osa nuorista, jotka ovat nyt nuoruusiässä, olivat vielä 1990-luvulla lapsia eli alle 18-vuotiaita. Vaikka he välillisesti kärsivät tuolloin työttömyyden ja ylivelkaantumisen seurauksista, se ei johtunut lasten ja nuorten käyttäytymisestä.

Tämän työn tarkoituksena on luoda tämänhetkinen tilannekuva nuorten maksuhäiriötilanteesta, sen laajuudesta ja sen syistä. Haluan tietää, mikä on nuorten tämän hetkinen maksuhäiriötilanne. Tietävätkö nuoret mikä maksuhäiriö on ja mihin se vaikuttaa? Ja mitä nuorten tilanteelle voi tehdä? Toivon siis ymmärtäväni millainen tilanne on kokonaisuudessaan. Tausta-ajatuksena koko tiedolle on se, miten me pankissa voisimme ohjata ja auttaa nuoria hoitamaan asiansa hyvin ja välttämään ongelmilta.

Maksuhäiriömerkintä ei synny hetkessä. Se syntyy lopulta oikeuden päätöksellä, kun maksu on ollut maksamattomana useita kuukausia ja sitä yritetty periä useaan kertaan. Maksuhäiriössä on kyse maksamattomasta maksusta, jota ei ole maksettu maksunsaajalle eli velkojalle. Velkoja yrittää yleensä ensin itse periä maksamattomasta maksua. Nykyään on tavallista, että maksun perintä siirretään muutaman perintäkirjeen jälkeen perintätoimistolle. Jos maksettavaa ei ole suoritettu velkojalle tai perintätoimistolle vapaaehtoisesti, heillä on oikeus viedä asia oikeuteen. Oikeuden päätöksellä velkaa voidaan periä viranomaisvoimin. Oikeuden antamasta velkomistuomiosta menee tieto Suomen Asiakastieto Oy:lle, joka pitää yllä Suomen luottotietorekisteriä. Maksuhäiriömerkinnät ovat kirjattuna luottotietorekisterissä. (Kuluttajavirasto 2007b, Kuluttajavirasto 2008a.)

Vaikka työn pääpaino on maksuhäiriöissä ja niiden tarkastelussa, luonnollisesti tarkasteluun tulee osittain myös perinnän osuus. Maksuhäiriömerkintä on kuin jäävuorenhuippu ja perinnässä olevat laskut ja maksut ongelmavuoren runko. Kuten edellä todettiin, maksuhäiriömerkintään on ajallisesti pitkä ja monivaiheinen matka. Perinnässä tehdään paljon työtä sen eteen, ettei uusia maksuhäiriömerkintöjä syntyisi ja maksamattomat maksut saataisiin hoidettua. Tässä työssä on esillä myös perintäihmisten mielipiteitä ja kokemuksia, joista saadaan arvokasta tietoa.

Maksuhäiriömerkinnällä on nykyään vuosien vaikutukset kantajansa elämään. Tuon työssä esille maksuhäiriömerkintöjen tallennusajat ja työn loppupuolella tarkastelen maksuhäiriöiden vaikutuksia. Liitteestä 1 löytyy apua ongelmiin.

Työssä on myös lyhyt katsaus pankista saataviin rahoitustuotteisiin, joita nuoret käyttävät. Lisäksi teen katsauksen ns. pikavippeihin. Kauppa- ja teollisuusministeriö on teettänyt syksyllä 2006 tutkimuksen nuorten pikavippien käytöstä, joten nyt on saatavilla luotettavaa tietoa tästä suhteellisen uudesta luottotyypistä.

Työn teoriaosuus koostuu ajankohtaisesta kirja- ja lehtimateriaalista ja asiantuntijatahojen tuottamasta materiaalista. Tutkimuksellinen osuus koostuu sähköpostilla tehdyistä asiantuntijahaastatteluisista. Haastateltaviksi on valittu henkilöitä, jotka työssään tapaavat, tavalla tai toisella, ongelmiin joutuneita nuoria. Vertailuna Suomen tilanteeseen otan esille yhden pohjoismaisen tutkimuksen ja Ruotsista Kronofogdenin tuottamaa materiaalia Ruotsissa olevasta nuorten tilanteesta. Pohjoismainen

vertailu on perusteltua tässä aiheessa, sillä pohjoismaissa yhteiskunnat ja rahatalous toimivat pääpiirteissään samalla tavalla.

Käsittelemällä erilaisista lähteistä olevaa materiaalia ja tekemällä asiantuntijahaastattelut, uskon saavani mahdollisimman totuudenmukaisen kokonaiskuvan nuorten maksuhäiriöistä ja niihin johtaneista syistä. Toivon myös saavani tietää, mitkä olisivat parhaita keinoja auttaa ongelmiin joutuneita nuoria.

2 Nuorten rahankäyttö

2.1 Kulutuskäyttäytyminen

Liisa Peura-Kapanen on Kauppa- ja teollisuusministeriölle tekemässään tutkimuksessa *Kuluttajien rahatalouden hallinta* (2005: 20 - 21) haastatellut 23 - 34-vuotiaita nuoria heidän rahan käytöstään.

Tutkimuksen mukaan nuoret mieltävät oman rahataloutensa ja sen hoidon alkavan pääsääntöisesti silloin, kun he muuttavat pois kotoaan ja alkavat itse olla vastuussa elämisestä aiheutuvista menoista. Haastatellut pitivät omaa taloudentilaansa pääsääntöisesti heikkona. (Peura-Kapanen 2005: 20 - 21.)

Haastateltujen nuorten puheissa korostui kulutus, kulutuksen nautinnollisuus, sopeutuminen rajallisiin kulutusmahdollisuuksiin ja toisaalta säästäväisyys. Nuorille rahatalouden hallinta näyttää olevan tasapainoilua lukuisten kulutustarpeiden ja niukkojen kulutusmahdollisuuksien välillä. Näin kokivat sekä opiskelevat että työssäkäyvät nuoret. (Peura-Kapanen 2005: 30.)

Haastatellut nuoret myönsivät, että rahaa menee myös turhuuksiin tai ainakin sellaisiin asioihin, joita voisi karsia. Viikko ennen tilipäivää tai opintorahan maksupäivää tili voi olla tyhjä. Nuorten kulutusta leimaa lyhytjänteisyys ja jopa harkitsemattomuus. Lyhytjänteisyyttä kuvaa myös se, että eletään usein ”yli varojen”. Nuoret voivat kyllä rajoittaa kulutustaan mutta yleensä vasta pakon edessä. (Peura-Kapanen 2005:31 - 32.)

Nuoret ovat sitä mieltä, että kotoa vanhemmilta saatu rahankäytön malli periytyy lapsille. Säästäväinen ja tarkka rahankäyttö periytyy nuorten tapoihin yhtä lailla kuin holtiton. (Autio, Eresmaa, Heinonen, Koljonen, Paju & Wilska 2002: 78.)

Nuorten rahankäyttöä sivutaan tässä työssä vielä myöhemminkin, koska se liittyy aiheeseen niin kiinteästi. Kuten tiedämme, kuluttaminen pitää talouden pyöriä liikkeessä, mutta palvelijasta voi tulla herra, jos sitä ei osaa käsitellä.

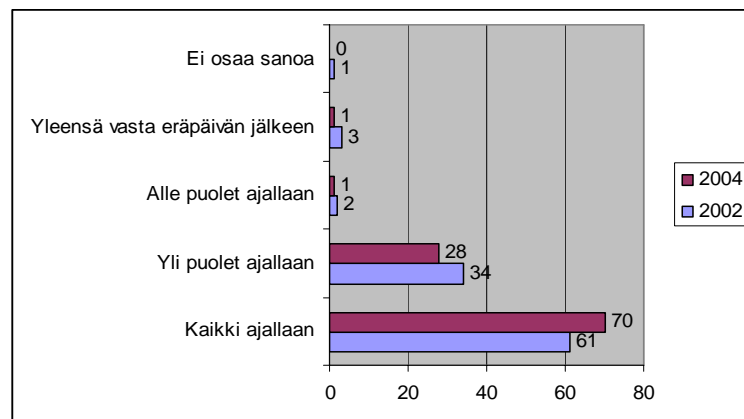
2.2 Laskun maksaminen

Suomen Pankkiyhdistys on teettänyt useita tutkimuksia nuorten rahan käytöstä ja raha-asioiden hoidosta. Tutkimuksiin on haastateltu tuhatta 15 – 28-vuotiaista nuorta. Vuosien 2002 ja 2004 tutkimuksessa nuorilta kysyttiin mielipiteitä laskujen maksusta ajallaan.

Vuoden 2002 tutkimustulosten mukaan yli 20-vuotiaista nuorista 99 % maksaa laskunsa itse (Halonen 2002: 25). Vuonna 2004 yli 20-vuotiaista 98 % ilmoitti maksavansa laskunsa itse (Halonen 2004: 28).

Vuonna 2002 nuorista 61 % ilmoitti maksavansa laskunsa ajallaan ja 34 % maksavansa laskuista yli puolet ajallaan. 3 % nuorista ilmoitti maksavansa laskunsa yleensä vasta eräpäivän jälkeen. (Kuva 1) (Halonen 2002: 25.)

Vuonna 2004 nuorista 70 % ilmoitti maksavansa laskunsa ajallaan ja 28 % maksaa laskuista yli puolet ajallaan. Vuonna 2004 vain 1 % ilmoitti maksavansa laskunsa yleensä vasta eräpäivän jälkeen. (Kuva 1) (Halonen 2004: 28.)

Kuva 1.

Miten nuorisotutkimukseen osallistuneet nuoret maksavat laskunsa vuosina 2002 ja 2004. Kuvassa on esitetty %-osuus niistä, jotka maksavat laskunsa itse. (Halonen 2004: 28).

96 % nuorista piti laskujen maksamista ajallaan joko erittäin tai melko tärkeänä. Vastaajista 2 % ei pitänyt laskujen maksamista kovin tärkeänä. 1 % vastaajista ilmoitti, ettei laskujen maksaminen ajallaan ole lainkaan tärkeää. Vuoden 2004 tutkimuksessa ei kysyty tätä kysymystä. (Halonen 2002: 25.)

Niiltä nuorilta, jotka ilmoittivat maksavansa laskujaan vasta eräpäivän jälkeen, kysyttiin vuonna 2004 mitä laskuja he ovat jättäneet maksamatta. Lähes puolet (48 %) ilmoitti jättäneensä puhelinta tai kännykkälaskun maksamatta. Seuraavaksi eniten jätettiin vuokra- (9 %) tai lehtitilauslaskuja maksamatta (9 %). (Halonen 2004: 29.)

Omasta mielestäni laskunmaksukäyttäytyminen on peruslähtökoh- ta selvitetessä maksukäyttäytymistä ja siitä seuraavia ongelmia. Pelkistetysti voidaan sanoa, että maksuhäiriöitä ei synny, jos laskut maksetaan ajallaan. Ulla Halosen tekemien tutkimuksien mukaan suurin osa nuorista maksaa laskut ajallaan ja pitää sitä tärkeänä. Tämä on tietysti positiivinen asia. Mielenkiintoista on saada tietää, millainen tilanne on niillä parilla prosentilla nuorista, jotka maksavat laskut eräpäivän jälkeen ja pitävät laskunmaksua ajallaan tarpeettomana.

3 Eräpäivästä maksuhäiriöön

3.1 Viivästyskorko

Jos laskua ei makseta eräpäivänä, summaan alkaa kertyä viivästyskorkoa. Viivästyskorko on korkolain mukainen. (Kuluttajavirasto 2007.) Viivästyskorko on tällä hetkellä 11,5 %. Viivästyskorko koostuu Suomen Pankin kahdesti vuodessa ilmoittamasta viitekorosta, johon lisätään 7 %. Viitekorko ajalle 1.1.2008 – 31.6.2008 on 4,5 %. (VM 2008.)

3.2 Maksumuistutus

Velkojalla on oikeus lähettää ensimmäisen maksumuistutus kahden viikon kuluttua laskun eräpäivästä. Jos lasku on muistutuksen jälkeen edelleen maksamatta, seuraava maksullinen muistutus voidaan lähettää kahden viikon kuluttua edellisen lähettämisestä. Velkojalla on oikeus periä muistutuksesta maksu. Maksu voi olla enintään 5 euroa. (Kuluttajavirasto 2007a.) Pääsääntöisesti kuluttajille lähetetään kaksi maksumuistutusta (Kuluttajavirasto 2007b).

3.3 Perintä

Velkoja voi siirtää perinnän perintätoimistolle. Perintätoimistolla ei ole suurempia valtuuksia kuin velkojalla. Perintätoimistojen on noudatettava perintälakia ja ns. hyvää perintätapaa. (Kuluttajavirasto 2007b.)

Esimerkki perintätoimistosta

Perintätoimisto Intrum Justitia Oy:n ryhmäesimies Nina Kiviaho kirjoittaa teoksessa *Kuluttava Nuoruus* (2005: 116 – 117), että nuorten tietämys talousasioista on heidän asiakaspalvelussa saadun kokemuksen mukaan osoittautunut vaatimattomaksi. Monet perustermit kuten viivästyskorko, maksuhäiriömerkintä ja ulosotto ovat nuorille hänen mukaansa vieraita, samoin sopimuksen merkitys sekä vastuukysymykset. Kaverin käyttöön omalla nimellä otettua tuotetta ei mielletä omaksi sitoumukseksi. Toisaalta hän kertoo nuorten olevan avoimia selvittämään ja hoitamaan asioitaan.

Intrum Justitia Oy on huomionnut 18 – 25-vuotiaat nuoret erityisasiakasryhmänä. Heille löytyy mm. räätälöityjä perintätoimenpiteitä. Nuorelle asiakkaalle lähetetyssä ensimmäisessä perintäkirjeessä on informoitu, mitä laskujen maksamatta jättäminen käytännössä tarkoittaa ja millaisiin asioihin se elämässä voi vaikuttaa. Yleensä maksuhäiriömerkinnän vaikutukset ovat nuorelle asiakkaalle yllätyks. (Kiviaho 2005: 116 -117.)

3.3.1 Perintälaki

Laki saatavasta perinnästä on vuodelta 1999 (Perintälaki 1999).

Perintälaissa perinnällä tarkoitetaan kaikkia toimia, joiden tarkoituksena on saada velallinen *vapaaehtoisesti* maksamaan erääntynyt velka. (Kuluttajavirasto 2007b.)

3.3.2 Hyvä perintätapa

Perintälain mukaan hyvä perintätapa tarkoittaa, ettei perinnässä saa:

1. antaa väärää tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista
  2. aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa
  3. vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa
- (Perintälaki 1999: 4 §).

Kuluttaja-asiamies valvoo, että hyvä perintätapa toteutuu vapaaehtoisessa kuluttajaperinnässä. Hyvän perintätavan vaatimukset koskevat sekä alkuperäistä velkojaa että perintätoimistoa. (Kuluttajavirasto 2007b.)

3.4 Perintä oikeusteitse

Jos maksettavaa ei ole suoritettu velkojalle tai perintätoimistolle vapaaehtoisesti, heillä on oikeus viedä asia oikeuteen saadakseen tuomion eli täytäntöönpanoperusteen, jolloin velkaa voidaan periä viranomaisvoimin. (Kuluttajavirasto 2008a.)

Tuomioistuin lähettää velalliselle haastehakemuksen. Jos kyseinen velka on myös velallisen ilmoituksen mukaan todellinen, tuomioistuin määrää velan maksettavaksi. (Kuluttajavirasto 2008a.)

Tuomioistuimen antamasta velkomistuomiosta menee tieto luotto-tietoihin (Kuluttajavirasto 2008a).

3.5 Maksuhäiriötyypit

Velkomistuomio on yksipuolinen käräjäoikeuden antama tuomio selvästä ja riidattomasta saatavasta. Tuomion myötä saavasta tulee ulosottokelpoinen. (Autio ym. 2002: 45 - 46.)

Varattomuusmerkintä tulee, kun ulosottomies on tehnyt tulokset-toman ulosottoyrityksen ja palauttaa asian takaisin velkojalle, kun ei saa perittyä velkaa (Autio ym. 2002: 45 - 46).

Kulutusluottohäiriö tulee suoraan rahoittajalta tai luoton myöntäneeltä taholta (Autio ym. 2002: 45 - 46). Kulutusluottohäiriömerkintä kirjataan, kun velkojan ilmoittaman kulutusluoton maksu on myöhässä yli 60 päivää (Kuluttajavirasto 2008b).

Vuonna 2000 nuorten ensimmäinen maksuhäiriö oli yleisimmin yksipuolinen tuomio (Autio ym. 2002: 112).

Suomen Asiakastieto Oy:n vuonna 2004 tekemän tutkimuksen mukaan kulutusluottohäiriömerkintä on vakava merkki kuluttajan riskistä jättää maksujaan maksamatta myös jatkossa. Maksamattomasta kulutusluotosta tullut merkintä ennakoii lähes 70 % todennäköisyydellä uusia maksuhäiriöitä. Kaksi tai useampi kulutusluottohäiriömerkintää ennakoii uusia häiriömerkintöjä kahden vuoden sisällä lähes 87 %:n varmuudella. Muissa maksuhäiriötyypeissä todennäköisyys saada kahden vuoden kuluessa uusi maksuhäiriömerkintä on 43 %. (Muhonen & Jokela 2007.)

3.6 Maksuhäiriömerkinnän rekisteröinti

Kun maksun laiminlyönti on todettu tuomioistuimen päätöksellä, maksu on ollut maksamatta keskimäärin 6 - 8 kuukautta ja henkilö on saanut perintäkirjeitä. Yksityishenkilö ei siis saa luottotietomerkintää tietämättään. (Milloin yksityishenkilö... 2008.)

Tuomioistuimen päätöksen jälkeen Suomen Asiakastieto Oy ilmoittaa ensimmäisestä merkitystä luottotietomerkinnästä lähettämällä rekisteröidylle ns. ensirekisteröinti-ilmoituksen. Siinä kerrotaan myös, kuinka kauan merkintä säilyy luottotietorekisterissä. (Milloin yksityishenkilö... 2008.)

3.7 Maksuhäiriömerkintöjen tallennusajat

Luottotietolain (11.5.2007/527) 4 luvussa, 18§ mainitaan mm. seuraavaa:

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä mm. seuraavasti:

--

2. velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin;

3. ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi;

4. suppeaa ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

5. velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin;

6. viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot ja ulosotto-tiedot viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava 3 tai 4 kohdan nojalla.

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä.

Suomen Asiakastiedon 5.2.2008b julkaisemassa tiedotteessa *Maksuhäiriöiden tallennusaikojen muuttuminen 1.11.2007* voimaan tulleen lain mukaan yleisimpien maksuhäiriöiden tallennusaika lyhenee henkilöasiakkaille neljästä vuodesta kolmeen vuoteen. Velan maksaminen lyhentää tiedon tallennusajan kahteen vuoteen. Uusien merkintöjen jälkeen tallennusaika pitenee neljään vuoteen.

Uudet tallennusajat otetaan käyttöön viimeistään 1.11.2008 (Suomen Asiakastieto 2008b).

Suomen Asiakastieto Oy:n (5.2.2008b) julkaiseman tiedotteen mukaiset häiriömerkintöjen tallennusajat ovat:

Luottosuhteita koskevat maksuhäiriöt (vuotta)

Tililuottoon tai luottokorttiin liittyvä maksuhäiriö (2)
Kertaluottoon tai osamaksusopimukseen liittyvä maksuhäiriö (2)
Osamaksukauppalain mukainen tilitys ja tavaran takaisinotto (2)

Velkomisasiat (vuotta)

Yksipuolinen tuomio velkomisasiassa (3)
Velkomisasiassa annettu tuomio (3)
Ulosottomenettelyssä todettu varattomuus tai muu este (3)
Velalliselta ei ole suppeassa ulosotossa löytynyt varoja velan suorittamiseksi (3)

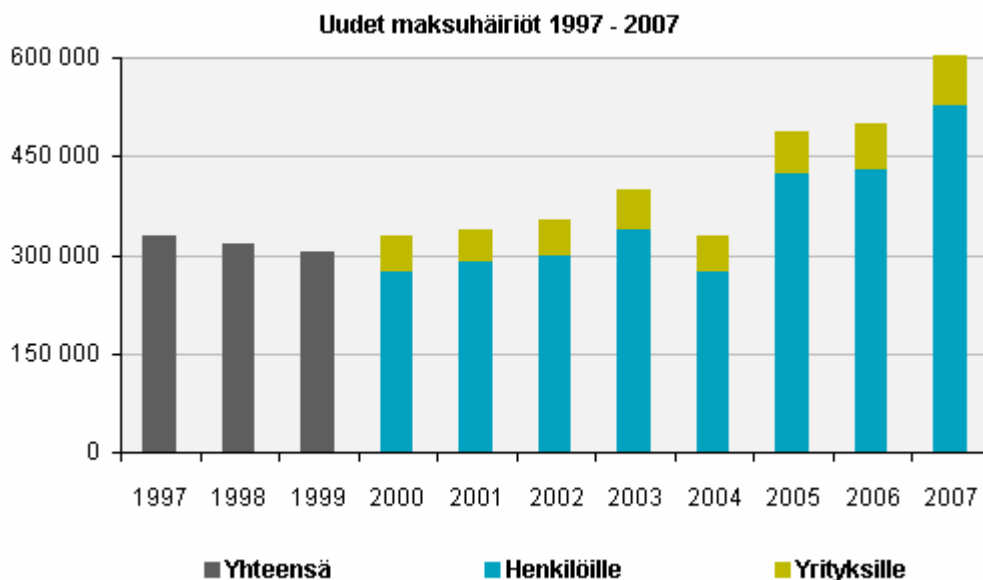
4 Maksuhäiriöt

4.1 Maksuhäiriöt Suomessa

Vuoden 2007 lopussa Suomessa oli maksuhäiriöisiä henkilöitä 309 296 ja maksuhäiriöisiä yrityksiä 37 200. Vuonna 2007 yrityksille ja yksityishenkilöille rekisteröitiin yhteensä 602 000 uutta maksuhäiriömerkintää eli 20,7 % enemmän kuin edellisvuonna. (Konkola 2008.)

Maksuongelmat kasaantuvat samoille henkilöille, sillä maksuhäiriöisten henkilöiden määrä kasvoi vain vajaalla prosentilla. (Konkola 2008.)

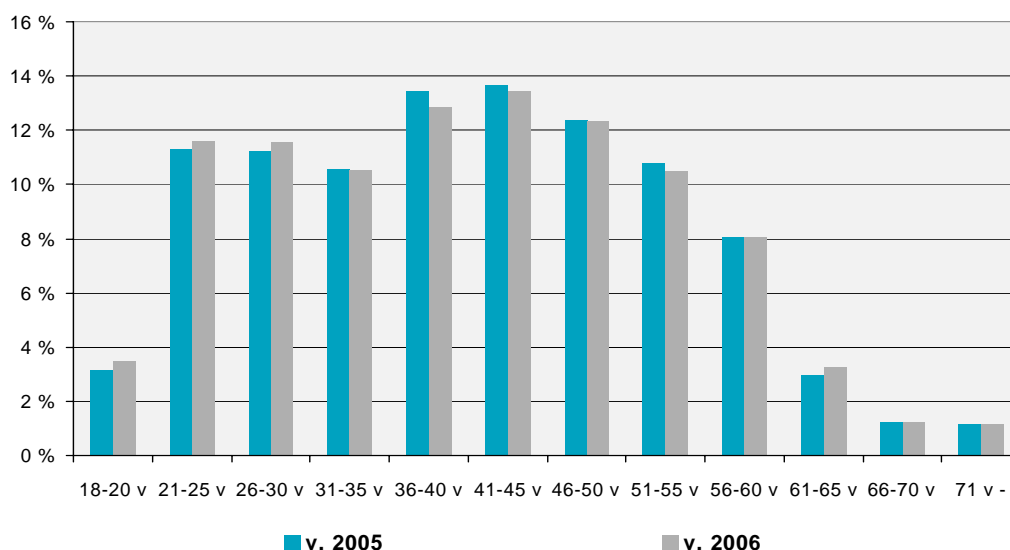
Vuonna 2005 uusia häiriöitä sai 178.619 henkilöä ja vuonna 2006 173.858 henkeä. Vähennys on 2,7 %. Uusia häiriöitä tuli siis entistä harvemmille. 18 -30-vuotiaissa lisäys on yhteensä 402 henkeä. 31 - 60-vuotiaissa vähennys on 5.370 henkeä. (Kuva 3) (Suomen Asiakastieto Oy 2008c.)

Kuva 2.

Suomen Asiakastieto Oy:n luottotietokantaan rekisteröidyt uudet maksuhäiriömerkinnät. Poikkeamat vuosien 2004 ja 2005 kokonaisluvuissa johtuvat ulosottoestettä koskevista merkinnöistä, jotka eivät vuosien 2004 ja 2005 osalta ole vertailukelpoisia. (Suomen Asiakastieto Oy 2008a.)

Uusia häiriötä saaneiden ikäjakaumat 2005 - 2006

Kuva 3.

Uusia maksuhäiriömerkintöjä saaneiden ikäjakauma vuosina 2005 - 2006. 18 - 30-vuotiaissa lisäys on yhteensä 402 henkeä. (Suomen Asiakastieto Oy 2008c.)

4.2 Nuorten maksuhäiriöt

Vuonna 2003 maksuhäiriöisiä oli Suomessa noin 330 000. 18 - 24-vuotiaiden nuorten osuus maksuhäiriöisistä oli saman vuoden lopussa lähes 12 % kaikista maksuhäiriöisistä. (Pirttijoki 24.7.2004.)

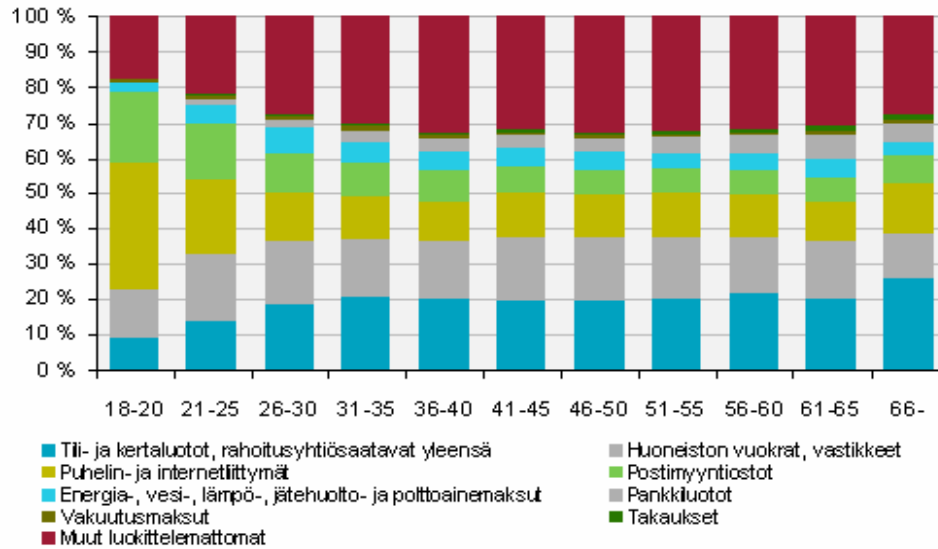
Suomen Asiakastieto Oy:n tiedotteen *Internet synnyttää nuorille maksuongelmia* 29.6.2006 mukaan melkein puolet alle 26-vuotiaita koskevista velkatuomioista juontuu puhelin- ja internetliittymistä sekä postimyyntitilauksista.

Samassa tiedotteessa asiantuntija Pasi Asikainen Suomen Asiakastiedosta sanoo, että internet niin kommunikaatio- kuin ostokanavana vaikuttaa maksuhäiriöiden muuntumiseen aika merkittävästi. Nuorilla postimyyntitilaukset lienevät pikemminkin verkkostoksia kuin katalogitilauksia.

Internetin vaikutus nuorten maksuongelmien syntyyn on omasta mielestäni oleellinen huomio. Nuorille internet on jokapäiväinen asia ja nuoret ovat innokkaita käyttämään sen mahdollisuuksia. Asiat ovat ”helppoja” internetissä. Saatavilla on mitä tahansa ja mistä tahansa.

Kuvassa 4 on Suomen Asiakastiedon julkaisemat tiedot maksuhäiriöiden syistä ikäluokittain vuonna 2005 (vrt. taulukko 1).

**Yksityiset velat velkomustuomioiden taustalla,
ikäluokittain 2005**

Kuva 4.
Maksuhäiriöiden syyt ikäluokittain vuonna 2005

Saatavan tyyppi (%-osuus ikäluokasta)	Ikäluokka										
	18-20	21-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	66-
Tili- ja kertaluotot, rahoitusyhtiösaatavat yleensä	9,0	13,4	18,7	20,7	20,1	19,4	19,7	20,3	21,7	20,1	26,2
Huoneiston vuokrat, vastikkeet	13,4	19,1	18,2	16,8	16,6	18,3	17,8	17,5	16,2	16,2	12,6
Puhelin- ja internetliittymät	36,2	21,1	13,5	11,9	11,3	12,5	12,1	12,4	11,8	11,5	14,2
Postimyyntiostot	19,9	15,7	11,0	9,3	8,2	7,2	6,9	6,5	6,6	6,3	7,9
Energia-, vesi-, lämpö-, jätehuolto- ja polttoainemaksut	2,7	5,8	6,7	5,8	5,6	5,3	5,4	4,8	5,0	5,7	3,6
Pankkiluotot	0,4	1,5	2,8	3,1	3,4	3,7	3,6	4,3	5,0	6,6	5,5
Vakuutusmaksut	0,7	0,9	1,0	1,1	0,9	0,7	0,9	0,6	0,7	1,0	1,1
Takaukset	0,1	0,2	0,3	0,5	0,6	0,6	0,7	0,9	1,0	1,2	1,3
Muut luokittelemattomat	17,6	22,3	27,7	30,9	33,3	32,4	32,9	32,7	32,0	31,4	27,6

Taulukko 1.

Kuvan 4 asia taulukkona

Huomioitavat kohdat ovat kolme ensimmäistä pystysaraketta ikäjakaumalle 18 - 30-vuotiaat ja saatavan tyypeistä tili- ja kertaluotot, rahoitusyhtiösaatavat, huoneiston vuokrat, vastikkeet ja puhelin- ja internetliittymät.

Minna Aution ja Petri Pajun toimittamassa teoksessa *Kuluttava nuoruus* (2005: 26) esitetään Suomen Asiakastieto Oy:n tietojen pohjalta nuorten maksuhäiriötilanne verrattuna koko vastaavanikäiseen väestöön vuonna 2005.

18 - 25-vuotiaista nuorista 12 %:lla ja 26 - 30-vuotiaista nuorista noin 17 %:lla on maksuhäiriö. Vertailuna voidaan todeta, että 41 - 45-vuotiaista 21 %:lla oli vuonna 2005 maksuhäiriö. Miehillä oli naisia enemmän maksuhäiriömerkintöjä kaikissa ikäluokissa. (Autio & Paju 2005: 26.) (vrt. kuva 4)

Vuoden 2007 maksuhäiriöluvut ei ollut saatavissa ikäryhmittäin.

Virpi Koljonen kirjoittaa teoksessa *Pakko riittää* (Koljonen 2002: 97) nuorten maksuhäiriöiden tulevan pienillä summilla, 168 - 850 eurolla¹. Maksuhäiriömerkinnät ovat yhteydessä työttömyyteen, tulojen pienuuteen, koulutustasoon, yhteiskuntaluokkaan ja siviilisäätyyn. Kaupunkien ja maaseutukuntien välillä ei ole tilastollisesti merkittävää eroa.

4.3 Maksuhäiriöt Tampereella

Suomessa on vuosina 2001 – 2006 annettu 105 000 – 110 000 velkomistuumiota vuodessa. Arvio vuodelle 2007 on yli 122 000. (Nissinen 16.12.2007.)

Tampereella on vuosina 2001 – 2006 annettu 10 000 – 11 000 velkomistuumiota vuodessa. Arvio vuodelle 2007 on 15 300. (Nissinen 16.12.2007.)

Yksityishenkilöiden velkomistuumiot ovat 40 % kasvussa Tampereen käräjäoikeuden alueella. Suurimpana syynä lukujen nousuun Tampereen käräjäoikeuden laamannin Pekka Lankisen ja osastosihteeri Taina Kivelän mukaan ovat puhelin- ja tekstiviestilainat. Tampereen vastaava talous- ja velkaneuvoja Aki Jauron mukaan erityisesti nuorten 18 - 25-vuotiaiden pikavipit jäävät maksamatta. (Nissinen 16.12.2007.)

---

¹ Lähteen tiedot muutettu markoista euroiksi.

Tampereen Nordean asiakkaina olevat nuoret

Nordean Tampereen kaupunkialueen asiakkaista syyskuussa 2007 5443 henkilöllä oli maksuhäiriömerkintä. Näistä maksuhäiriömerkinnöistä 333 kappaletta kuului 18 - 28-vuotialle nuorille. Nuorten osuus alueen asiakkaiden maksuhäiriöisistä oli 6,12 %. (Nordean sisäinen materiaali 2007.)

Nuorilla oli keskimäärin 3,7 maksuhäiriömerkintää. Häiriömerkintöjen vaihteluväli oli 1 - 17. Noin kolmanneksella (104 kpl) nuorista oli 1 maksuhäiriömerkintä ja 8,4 % (28 kpl) nuorella oli 10 tai enemmän maksuhäiriömerkintää. Noin 38 % maksuhäiriöisistä oli alle 200 euroa. (Huom. tililuotoista johtuneista maksuhäiriömerkinnöistä ei ollut käytettävissä euromääräistä summaa.) (Nordean sisäinen materiaali 2007.)

4.4 Nuorten tietämys maksuhäiriöistä

Suomen Asiakastieto Oy teki syyskuussa 2007 omaan käyttöönsä kyselytutkimuksen eri-ikäisille kaupunkilaisille kuluttajille. Tarkoituksen oli saada selville Suomen Asiakastiedolle uuden kuluttajakohderyhmän mielikuvat, emotionaalisia asioita ja reaktioita heidän palveluunsa liittyen. Tutkimus toteutettiin ryhmäkeskusteluna ja jokaisessa ryhmässä oli 6 - 8 henkilöä eri ikäryhmistä. Ikäryhmät olivat 18 - 25-vuotiaat, 26 - 35-vuotiaat, 36 - 45-vuotiaat ja yli 45-vuotiaat. Esitän tässä tutkimuksen tuloksia 18 - 25-vuotiaiden ja 26 - 35-vuotiaiden osalta.

Tutkimuksen mukaan 18 - 25-vuotiaille mielikuva sanasta ”luottotiedot” on negatiivinen tai neutraali. Kiinnostusta luottotietoihin ei ikäryhmässä ollut, paitsi omiin tietoihin. Pääosa vastaajista ei ollut joutunut tekemisiin luottotietojen kanssa. Heidän omia luottotietojaan oli tiedusteltu lähinnä asuntoa vuokratessa ja puhelinliittymää avatessa. Luottotietoja ylläpitäväksi tahoksi ikäryhmä mainitsi Luottokunnan. Ja luottotietojen oikeutetuksi kyselijäksi mainittiin työnantaja, pankki, kiinteistönvälittäjä ja vuokranantaja. (Suomen Asiakastieto Oy 2007.)

26 - 35-vuotiailla ”luottotiedot” sanaan liittyi negatiivinen mielikuva, vastuuttomuus hoitaa asioitaan. Kiinnostus luottotietoihin oli ns. yleiskiinnostusta ja suhtautuminen neutraalia. Ikäryhmän vastaajilta luottotietoja oli kysytty mm. puheliittymän avauksessa, kulusluottojen ja takausten yhteydessä. Luottotietojen ylläpitäväksi tahoksi mainittiin useimmiten Luottokunta. Luottotietojen oikeutetuiksi kyselijöiksi mainittiin pankki, luotonantaja ja vuokranantaja.

Tässä ikäryhmässä vastaajia kiinnosti erityisesti se, kuka saa luottotietoja kysellä ja minkälaisia rajoituksia kyselyillä on. (Suomen Asiakastieto Oy 2007.)

Yleisesti tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että tietotaso luottotietoihin liittyviin asioihin oli paras aktiivisesti työelämässä olevilla henkilöillä ikäryhmästä riippumatta (Suomen Asiakastieto Oy 2007).

5 Nuorten maksuhäiriöiden syitä

Ongelmiin joutuneiden nuorten velkaantumisen syyt ovat moninaisia, eikä mitään yksittäistä syytä pystytä nimeämään. Mahdollisia syitä voivat olla työttömyys, avo- tai avioero, pienituloisuus, kodin perustaminen, tuloihin nähden liian suuret menot, vahingonkorvaukset, laskujen kasaantuminen vähitellen, mielenterveysongelmat, pelihimo, takaus, kulutusluotot, kulutusluottokierre, taitamattomuus oman talouden hallinnassa, takausvuokrat, ylikuluttaminen ja opintolainat. Työttömyys on hankalin este nuorten talousasioiden hoidossa. (Autio ym. 2002: 99 – 100.)

Virpi Koljonen (2002: 99) on jakanut nuoret karkeasti neljään ryhmään maksuongelmiensa perusteella:

1. Opinnoissa huonosti menestyneet, keskeyttäneet tai valmistuttuaan työttömäksi jääneet. Ongelmia opintolainan kanssa.
2. Kulutusluottokierteeseen joutuneet nuoret. Nuori kuluttaa yli varojensa.
3. Radikaalien elämäntilanteiden kautta velkaantuneet: avo- tai avioero, lapsen syntymä, kotoa poismuuttaminen tai työttömyys.
4. Teknologialla tai postimyymintimarkkinoilla velkaantuneet.

Pohjoismainen näkökulma

Minna Aution ja Petri Pajun toimittamassa teoksessa *Kuluttava Nuoruus* (2005) Anna-Riitta Lehtinen ja Johanna Leskinen kirjoittavat artikkelissa *Irtiottoa ja riippuvuutta – velkaongelmaiset nuoret itsenäisen taloudenpidon murtomaastossa* (2005: 92 - 97) nuorten ongelmien synnystä ja taustoista. He viittaavat artikkelissaan pohjoismaiseen tutkimukseen, jossa on haastateltu ongelmiin joutuneita velkaantuneita nuoria. Tutkimuksen mukaan eri kansallisuuksien välillä ei nouse esiin poikkeavia piirteitä kulutuksessa tai velkaantumisessa.

Tutkimustulosten mukaan nuorten ongelmiin joutuminen liittyy it-senäistymiseen ja nuorten elämäntyyliin. Paineita kulutukseen on tutkimuksen mukaan aiheuttanut lapsuudenkodista omaksutut kulutustavat ja kaveripiirin kulutusmallit.

Kulutuksella haetaan parempaa ja huolettomampaa elämää. Parempaan elämään liittyy haluttavien asioiden impulsiivinen hankinta ja impulsiivinen käytös ovat kaikenkattava syy haastatelluille selittämään omaa ongelmiin johtanutta käytöstä. Tavoiteltava, ihana elämä syntyy siis kuluttamalla, mutta siten ettei raha-asioista tarvitse kantaa huolta. Ratkaisuna monelle nuorelle on ollut luottojen hakeminen. Tutkimuksen mukaan monet nuoret ovat velkaantuneet eniten juuri sinä ajanjaksona, jona he ovat ansainneet työsäänsään eniten. (Lehtinen & Leskinen 2005: 92 - 97.) (*vrt. kohta 8.2 Kulutusluotot*)

Asumiseen liittyvät menot vievät suurimman osan nuorten tuloista, mikä on ollut monelle haastatellulle nuorelle yllätys. Pääkaupunkiseudun korkeat vuokrat ovat olleet yllättävintä. Tyttö- ja poikaystävän merkitys asumiskulujen jakajana on ollut huomattava, mutta jos suhde on loppunut ja vuokramenot sen jälkeen kaksinkertaistuneet, on moni nuori joutunut maksuvaikeuksiin. (Lehtinen & Leskinen 2005: 92 - 97.)

”... Ja sitten tota vanhemmilta saanut jonkin verran apua. Sitten toi se asunnonvaihto helpotti tosi paljon, koska siinä laski vuokra ja sitten kaikista isoin helpotus mikä rahallisesti on vaikuttanut, on se kun mä tapasin mun poikaystävän, jonka kanssa me muutettiin yhteen, niin siinä on laskenut aika paljon kaikki menot. (--) Että sitä mä oon miettinyt jälkeinpäin, että jos sitä ei olis löytynyt niin mä en tiedä miten mä oisin saanut kaikki maksettua ja hoidettua. Se oli hyvä sauma.” Eräs tutkimukseen haastateltu nainen, 24-v, Suomi

Tutkimuksen mukaan useimmat nuoret eivät olleet oppineet rahankäyttöä lapsuudenkodissaan. Nuoret eivät myöskään muista saaneensa koulusta tietoja talousasioiden hoidosta. Alle 20-vuotiaina aihe ei olisi heitä koulussa kiinnostanutkaan. Raha-asioiden suunnittelu on ollut monelle vaatimatonta. Syynä nuoret pitävät vähäisiä varoja ja toiseksi sitä, etteivät he tiedä, miten he olisivat voineet suunnitella rahankäyttöä. Esimerkiksi perinteinen säästäminen etukäteen ei ole ollut haastatelluille tuttua. (Lehtinen & Leskinen 2005: 92 - 97.)

Omasta mielestäni tämä pohjoismainen tutkimus osoittaa, että nuorten maksuongelmat eivät ole vain ohimenevä ilmiö Suomessa. Tutkimustulokset olivat samankaltaisia eri maissa ja syyt ongelmiin eivät olleet mitenkään kausiluonteisia. Ongelmien perimmäiset syyt löytyvät syvemältä kuten elämäntyylistä ja tavasta elää. Yllättävää on mielestäni myös se, että monet nuoret ovat velkaantuneet eniten silloin, kun he ovat ansainneet työssään eniten. Samansuuntaisiin tuloksiin on päästy Suomen Pankkiyhdistyksen vuonna 2006 teettämässä Nuorisotutkimuksessa (kts. 8.2 Kulutusluotot). Yhdenmukaisuutta löytyy molemmista tutkimuksista. Huomionarvoista on mielestäni myös se, että nuoret eivät omien sanojensa mukaan osaa suunnitella rahankäyttöä.

6 Maksuhäiriön seuraukset

Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa käytännön elämää. Häiriömerkintä estää tai ainakin vaikeuttaa lainan, luoton, osamaksusopimuksen, pankki- ja luottokortin saantia. (Kuluttajavirasto 2008b.)

Vuokra-asunnon saaminen vaikeutuu. Asuntoon voidaan vaatia suurempi takuuvuokra ja vakuus. Pahimmillaan voi joutua maksamaan puolen vuoden vuokraa vastaava summa. (Vuokranantajat syynäivät... 20.1.2008.) Samassa uutisessa Suomen vuokranantajat ry:n (SVA) toiminnanjohtaja Mia Koro-Kanerva kertoo: ”*Luottotietojen tarkistaminen on yleistynyt vuokraamisen yhteydessä -- Suurilla vuokranantajilla ja jopa julkisellakin puolella tarkastukset tulevat yleistymään.*”

Yksityisetkin vuokranantajat pystyvät nykyään halutessaan tarkastamaan vuokralaisen luottotiedot. (Vuokranantajat syynäivät... 20.1.2008.)

Puhelinliittymään ja vakuutuksiin voidaan vaatia ennakkomaksuja tai vakuutta, jos hakijalla on maksuhäiriömerkintä (Kuluttajavirasto 2008b).

Häiriömerkintä voi vaikuttaa myös työpaikan saamiseen, varsinkin jos siihen liittyy taloudellista vastuuta. (Kuluttajavirasto 2008b.)

7 Nuorten käyttämät rahoitustuotteet

Tässä osassa tarkastelen hieman tämänhetkistä tilannetta niiden rahoitustuotteiden osalta, joita myös Nordea Pankilla on nuorille tarjota: luottokortit, kulutusluotot ja opintolainat.

Lisäksi tarkastelen pikavippejä niiden suuren julkisuuden vuoksi.

7.1 Luottokortit

Suomessa päätoimisesti opiskelevat ammattikorkeakoulu-, korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat voivat saada Visa- tai Master Card -luottokortin 1000 euron luotolla. Luottokorttia voi hakea, kun opiskelijalla on vähintään 90 opintopistettä, hänellä ei ole maksuhäiriöitä eikä muita huonosi hoidettuja luottoja. Opiskelijoilta ei vaadita palkkatuloja tai työpaikkaa. (Monipuoliset Visa-kortit – esite 24.2.2008.)

Luottokunnan hallinnoimista Suomen 1,7 miljoonasta Visa-kortista kymmeniä tuhansia on opiskelijoiden hallussa. Uusia hakemuksia tulee vuosittain useita tuhansia. (Virtanen 20.10.2007.)

Luottokorttiyhtiöiden mukaan opiskelijat ovat luotettavuudessaan jopa keskivertoa parempia asiakkaita. ”*Riski opiskelijasta ei ole suurempi kuin keskimäärin uudesta asiakkaasta. Pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus opinnoissa korreloi usein hyvää talouden hoitoa*”, Petri Carpén Luottokunnasta toteaa. Opiskelijoiden luottokorttivelat ovat kärjistyneet erityisesti Yhdysvalloissa, mutta Kuluttajaviraston erikoissuunnittelijan Jorma Pesosen mukaan Suomessa ei ole havaittu vastaavaa ilmiötä. (Virtanen 20.10.2007.)

Kuluttajavirasto seuraa luotonantajien markkinointia ja korostaa vastuullista luotonantoa. Markkinoinnissa Kuluttajavirasto korostaa sopimusehtojen selvittämistä ja sitä, mitä tapahtuu jos maksut laiminlyödään. (Virtanen 20.10.2007.)

Luottokortit muodostavat parikymppisten velkarästeistä kymmenksen (Asikainen 2006).

7.2 Kulutusluotot

Suomen Pankkiyhdistyksen vuonna 2006 tekemän tutkimuksen mukaan 15 - 28-vuotiaista nuorista 21 %:lla on jotain kulutusluottoa. Vuonna 2004 luku oli 16 %.

Kulutusluottoa ottaneista nuorista 10 %:lla oli kulutusluotto pankista. Pankit myöntävät vakuudellista kulutusluottoa yleensä suurempia hankintoja varten, kuten auton, vapaa-ajan asunnon hankintaan tai remontin tekoon. (Halonen 2006: 11 - 12.) Vakuudetonta kulutusluottoa Nordea Pankista saa Nordea Rahoituksen myöntämänä. Luottoa voi saada jos hakijalla on säännölliset tulot ja eikä ole maksuhäiriöitä ja pankkiasiat on hoidettu hyvin. (Joustoa arkeesi – kulutusluotoilla ja korteilla -esite 1.4.2008.)

6 %:lla Suomen Pankkiyhdistyksen tutkimukseen vastanneista nuorista oli luotollinen pankkitili ja 4 %:lla oli kaupan kanta-asiakaskorttiin liitettyä luottoa tai kaupan tililuottoa. 3 % ilmoitti ottaneensa kaupan osamaksuluottoa ja 3 % jotain muuta luottoa. (Halonen 2006: 11.)

Eniten kulutusluottaja on 25 - 28-vuotiaalla nuorilla. Kulutusluotot ovat tutkimuksen mukaan lisääntyneet eniten 20 - 24-vuotiaalla nuorilla. (Halonen 2006: 13.)

Niillä nuorilla, joilla on kulutusluottoa, sitä on tutkimuksen mukaan keskimäärin 5600 euroa. Vakuudellista pankista otettua kulutusluottoa on keskimäärin 5900 euroa. Suurimmat kulutusluotot ovat työssä käyvillä nuorilla. Nuorilla on kulutusluottoa euromääräisesti vähemmän kuin väestöllä keskimäärin. (Halonen 2006: 18.)

Muuta kulutusluottoa kuin pikavippiä käyttävät enemmän taloudellisesti parempiosaiset. Käyttökohteina ovat lomamatkat, kodin elektroniikka ja sisustus. (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 39.)

Muuta kulutusluottoa kuin pikavippiä ottaneista nuorista 6 %:lla on maksuhäiriömerkintä (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 30).

7.3 Opintolainat

Opintojensa päätyttyä opiskelija maksaa opintolainansa takaisin pankille. Mikäli opiskelija ei selviä koron tai lainan lyhennyksestä, pankki voi irtisanoa lainan. Tällöin valtio takausvastuun nojalla korvaa pankille lainan. Valtio perii suorittamansa maksut opiskelijalta. (Toikka 2005: 3 - 4.)

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta on pienentynyt vuodesta 1984 lähtien (Toikka 2005: 6). 31.12.2005 valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli 1299,8 miljoonaa euroa (Kela 2007:85). Vuonna 2004 keskimääräinen opintolaina oli 4102 euroa (Toikka 2005: 6).

Vuosina 2001 – 2004 kirjattiin Kelan perintäreskontratietokantaan yhteensä 21 190 henkilön opintolainoja, jotka valtio joutui korvaamaan pankeille. Vuonna 2002 luku oli 6113 ja vuonna 2004 luku oli 4540 henkilöä. Vuonna 2004 valtion opintolainasaatavat olivat 232,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2000 vastaava luku oli 196,1 miljoonaa euroa. (Toikka 2005: 4 - 8.)

Alle 25-vuotiaat muodostavat suurimman ryhmän opintolainoongelmissa (Toikka 2005: 5). Vuonna 2004 Kelan arvioiden mukaan perintäreskontratietokantaan kirjatuista opintovelallisista 6 % oli yliopisto-opiskelijoita, 12 % ammattikorkeakouluopiskelijoita ja 74 % ammatillisista oppilaitoksista. Edellisten vuosien lukemat olivat samansuuntaisia. (Toikka 2005: 13.)

2000-luvan alkupuolella Nordeasta opintolainaa nostaneiden osuus oli 37 %, Osuuspankista nostaneiden osuus on 36 % ja Sampo-pankista 18 % (Toikka 2005: 14).

Vuonna 2004 valtion takausvastuun perusteella pankeille maksetuista opintolainoista 33,9 % oli Nordean, 38,4 % Osuuspankin ja 20,3 % Sampo-pankin (Toikka 2005: 14).

Vuodesta 2002 uuden opintolainahakijan luottotiedot on tarkistettu. Jos opiskelijalla on rekisteröity maksuhäiriö, opintolainan valtiontakausta ei yleensä myönnetä. (Toikka 2005: 15.) Vuoden 2007 aikana 549 opintolainahakemusta on hylätty maksuhäiriöiden tai takausvastuiden takia (Rauhaniemi 2007).

7.4 Pikavipit

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiantamassa tutkimuksessa (Kaartinen & Lähteenmaa 2006) Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja muita kulutusluottoja? tutkittiin 18 - 29-vuotiaiden nuorten kulutusluottojen ja pikavippien käyttöä.

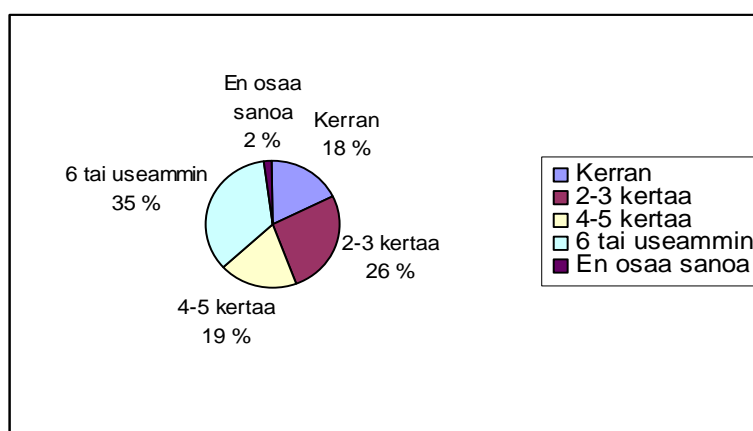
Tutkimukseen vastanneiden pikavippien käyttäjien kolme suurinta pikavipin käyttökohdetta olivat juhliminen, nautintoaineet (mm. alkoholi, tupakka) ja ruoka. Neljänneksi suurin käyttökohde oli muiden velkojen tai niiden korkojen maksaminen. (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 40.)

Tutkimuksen mukaan pikavipin ottaminen tapahtuu yleisimmin päivällä (42 %) tai illalla (36 %). 7 % pikavipin käyttäjistä ilmoitti ottaneensa vipin yöllä. (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 41.)

33 % pikavipin ottaneista on ollut ainakin joskus päihtyneenä lainapäätöstä tehdessään (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 28).

Tutkimukseen vastanneista 18 % ilmoitti ottaneensa pikavipin kerran. 26 % vastanneista oli ottanut pikavipin 2 - 3-kertaa. 35 % vastaajista ilmoitti ottaneensa pikavipin 6 kertaa tai useammin. Kuva 5. (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 42.)

Kuva 5.
Pikavipin käytön toistuvuus (Kaartinen & Lähteenmaa 2006)

Tutkimukseen vastanneista pikavipin käyttäjistä 14 %:lla oli oman ilmoituksen mukaan maksuhäiriö (Kaartinen & Lähteenmaa 2006: 30).

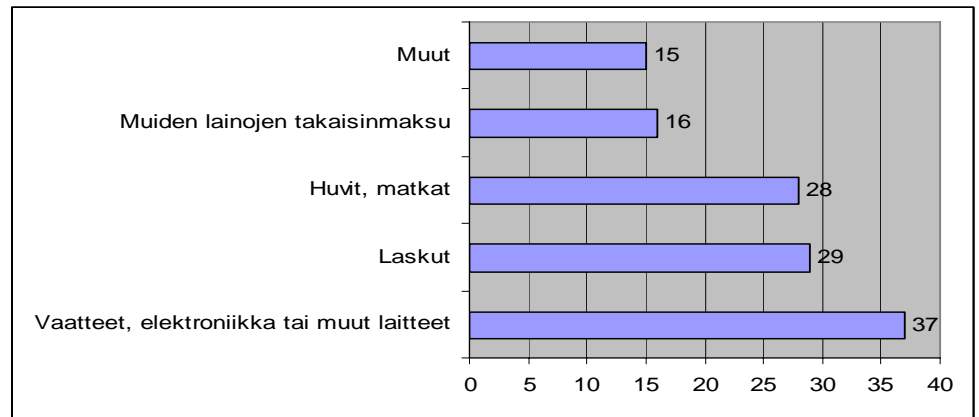
Tilanne Ruotsissa

Ruotsissa Kronofogdenin ja Ruotsin kuluttajaviraston tekemän tutkimuksen mukaan joka neljännellä pikavippiä ottaneella 18 - 25-vuotiaalla nuorella on maksamattomia velkoja perinnässä. Viidenneksellä oli jo ennen pikavipin ottoa ollut maksamattomia velkoja Kronofogdenilla². Yli puolella pikavipin ottaneista oli ollut vaikeuksia maksaa vippiä takaisin. 59 %:lla pikavipin ottaneista oli kaksi tai useampia pikavippejä. (Jansson & Lindberg 2007.)

Samassa tutkimuksessa 37 % ruotsalaisista nuorista ilmoitti käyttäneensä pikavipin vaatteisiin, elektroniikkaan tai muihin laittei-

² Maksuhäiriölukuja ei ilmoitettu

siin. 29 % nuorista ilmoitti käyttävänsä pikavipin vuokranmaksuun tai muihin laskuihin. Noin 16 % nuorista otti pikavipin maksaakseen jonkun toisen lainan. Kuva 6. (Jansson & Lindberg 2007.)

Kuva 6.
Ruotsalaisnuorten pikavippien käyttökohteet (Jansson & Lindberg 2007)

Omasta mielestäni Suomen ja Ruotsin pikavippitutkimustuloksissa on muutama erityishuomionarvoinen asia. Mielenkiintoinen seikka on pikavipin käyttökohteet. Suomalaisilla nuorilla pikavippi menee pääosin juhlimiseen tai nautintoaineisiin, kun Ruotsissa pikavipeillä nuoret hankkivat vaatteita ja elektroniikkaa. Molemmat liittyvät kuluttamiseen ja käytännössä nuorten sosiaaliseen elämään ja varmasti myös jollain tavalla oman kaveripiiriin hyväksyntään. Samoin mielenkiintoista on se, että molemmissa maissa suurimmalla osalla pikavipin käyttäjistä on enemmän kuin yksi pikavippi.

Satakunnan Kansassa julkaistiin (Aalto 14.1.2008) Porin kaupungin vastaavan talous- ja velkaneuvoja Arja Jokisen haastattelu, jonka aiheena olivat pikavipit. Artikkelissa kerrottiin, että nuorten arvioitiin nostavan pikavippejä esimerkiksi ravintolaviikonlopun kuluihin ja joutuvan holtittomalla rahankäytöllään vaikeuksiin.

Todellisuus on artikkelin mukaan osoittautunut toisenlaiseksi. ”Pikavipit ovat ainakin meidän kokemustemme mukaan aiheuttaneet eniten ongelmia keski-ikäisille ihmisille, jotka ovat nostaneet niitä välttämättömään elämiseen. Se on minusta aika hälyttävä ilmiö,” sanoo Arja Jokinen. (Aalto 14.1.2008.)

8 Haastattelut

Tein sähköpostihaastattelun nuorten maksuongelmista ja maksuhäiriöistä viidelle henkilölle, jotka työssään kohtaavat maksuvaikeuksissa olevia nuoria. Voidaan sanoa, että he ovat työnsä puolesta nuorten maksuongelmien asiantuntijoita.

Haastattelussa on mukana perintätoimiston, velkaneuvonnan, Suomen Asiakastieto Oy:n ja Nordea Pankki Suomi Oyj:n edustajat. Kaikilla haastateltavilla on erilainen työtausta. Heillä jokaisella on tietoa ja kokemusta nuorten tilanteesta vähän erilaisesta näkökulmasta. Erilaiset näkökulmat taas tuovat syvyyttä ja perspektiiviä kokonaisuuteen, jota tässä opinnäytetyössä nuorten maksuhäiriöistä haetaan. Lisäksi haastateltavilta saan sellaista tietoa, jota teorian pohjalta jään kaipaamaan ja toisaalta saan vahvistusta teoriaosuudessa esille tulleisiin asioihin.

Haastattelulla halusin saada selville, mitä mieltä nämä asiantuntijat ovat maksuhäiriöiden syistä, nuorten käsityksistä maksuhäiriöistä, tavoista auttaa nuoria ja tulevaisuuden näkymistä. Nämä näkökulmat ovat mielestäni aiheen kannalta olennaisia. Tässä käyn läpi haastatteluiden pääkohdat ja tärkeimmät asiasisällöt.

Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 2 ja haastateltavien täydelliset vastaukset ovat liitteessä 3.

Haastateltavat

Aki Jauro

Tampereen kaupungin vastaava talous- ja velkaneuvoja
Tampereen talous- ja velkaneuvontapalvelut on tarkoitettu Tampereen seutukunnan maksuvaikeuksissa oleville yksityishenkilöille. Talous- ja velkaneuvonnan päätehtävänä on antaa velkaneuvontaa ja taloudellista ohjausta.

Juuso Jokela

lakiasianpäällikkö, Suomen Asiakastieto Oy
Suomen Asiakastieto Oy on Suomen johtava yritys- ja luottotietoyhtiö. He tuottavat tietoa asiakassuhteiden ja riskienhallinnan tueksi. He tarjoavat asiakkailleen sekä uusia mahdollisuuksia menestymiseen että turvaa nykyiselle liiketoiminnalle.

Työntekijä X

Hän on pohjoismaisen perintätoimiston työntekijä. Yritys kuuluu pohjoismaiden suurimpiin saatavien valvonta -yrityksiin. Heillä on tarjolla laskutus-, perintä- ja jälkivalvontapalveluita.

Päällikkö Y

Hän on päällikkönä Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä osastolla, jossa nuoria käy päivittäin asiakkaana. Nordea Pankki toimii pohjoismaissa ja Baltian alueella ja pankilla on asiakkaita yhteensä noin 10 miljoonaa.

Työntekijä Z

Hän toimii perintätehtävissä Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä. Nordea Pankki toimii pohjoismaissa ja Baltian alueella ja pankilla on asiakkaita yhteensä noin 10 miljoonaa.

Nuorten käsityksiä maksuhäiriöstä

Vastaajien mielestä nuorten tietämys maksuhäiriöistä on vähäistä ja osa nuorista ei tiedä maksuhäiriömerkinnän todellista vaikutusta. Maksuhäiriömerkinnän julkisuus, sen vuosien kesto ja vaikutukset useisiin elämän asioihin (mm. vuokra-asunto, työpaikka) ovat osalle nuorista uusia asioista. Aina ei olla myöskään tietoisia siitä, että merkintä ei poistu vain maksamalla merkinnän aiheuttaneen laskun.

”Kyllä suurin osa tuntuu tietävän mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa, mutta sitten on myös osa jolla ei ole ollut mitään käsitystä siitä mikä vaikutus merkinnällä on. Välillä tulee puheluita, että emmekö me voisi ottaa sitä merkintää sieltä pois kun ei saa lainaa jne...” (Työntekijä X)

”Nuoret tietävät varsin vähän maksuhäiriön vaikutuksista. Ymmärrys tulee vasta kun osuu omalle kohdalle. --” (Juuso Jokela, lakiasiainpäällikkö, Suomen Asiakastieto Oy)

Nuorten maksuongelmien syitä

Kysyttäessä nuorten maksuongelmien syitä, vastauksissa viitataan taloudensuunnitteluun ja -hoitoon ja erityisesti sen puutteeseen ja heikkouteen. Omaa taloutta ei osata suunnitella. Nuoret eivät aina osaa laskea luottojen kaikkia kuluja, jolloin tulee maksuja ja korkokuluja, joihin ei ole osattu varautua ja vajetta saatetaan paikata taas uudella luotolla.

Lähes kaikki vastaajat viittaavat erilaisiin kulutusluottoihin, joita nuoret ovat ottaneet. Luotoista syntyy helposti kierre, josta on vaikea päästä irti.

Vastauksissa mainitaan myös nykyinen kulutusmyönteinen elämäntyyli, jossa eletään ”kaikki minulle heti ja nyt” ja ”kun muutkin niin minäkin” – tyyli eli kulutus on suurta ja kaikkea on saatava.

Juuso Jokela Suomen Asiakastiedosta mainitsee ihan ajattelemattomuuden ja tietämättömyyden. Vaikka nuoret tietäisivätkin, että rahaa ei saisi käyttää enempää kuin ansaitsee, silti sitä saatetaan käyttää enemmän kuin sitä on.

Perintätyötä tekevät vastaajat (Työntekijä X ja Työntekijä Z) mainitsevat erikseen kännykkälaskut nuorten ongelmien aiheuttajina.

”Usein nuorilla on sekä elämän- että taloudenhallinta melko olematonta. Taloutta ei osata eikä ehkä halutakaan suunnitella. Usein ei elämääkään suunnitella pitkäjänteisesti. Eletään tässä ja nyt elämää. Rahaa käytetään jos sitä on ja otetaan suunnittelematta helposti saatavia kulutusluottoja hetken mielijohdeostosten ja ihan elinkustannustenkin rahoittamiseen. Ei osata laskea kaikkien luottojen kuukausierien määrää. Kun tulot eivät riitä kuukausierien maksamiseen, otetaan lisää kulutusluottoja, joilla maksetaan vanhojen eriiä pois ja samalla velkaannutaan lisää. Soppa on valmis.”
(Aki Jauro, Tampereen kaupungin vastaava talous- ja velkaneuvoja)

Keinoja nuorten auttamiseen

Kysyttäessä keinoja nuorten auttamiseen, vastaajat korostavat vastauksissaan neuvonnan ja asennekasvatuksen merkitystä. Asenteita muuttamalla hylätöntä kulutusta voidaan hillitä ja asenteita olisi muutettava siihen suuntaan, ettei kaikkea ole pakko saada heti.

Velkaneuvonnan ja takuusäätiön työtä pidetään hyvänä ja tärkeänä. Vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn kannustetaan ja toivotaan, että nuoret pääsisivät jo velkaantumisen alkuvaiheessa velkaneuvontaan.

Muutamaan otteeseen vastauksissa mainitaan myös nuorten työllisyystilanne. Nuorilla on paljon määräaikaista patkätöitä ja osatöitä, jolloin tulot ovat epäsäännölliset.

”Ehkäisy: valistus kouluissa, kodin malli. Velkaneuvontaa, koulutusta ja työllistäminen” (Päällikkö Y)

”-- Koulun rooli on luultavasti ratkaiseva, koska en usko että millään muulla tavoin voidaan tavoittaa koko porukkaa. (Yleinen tiedotus ei koskaan tavoita sitä 5 %:a joka oikeasti on kohderyhmä...)” (Juuso Jokela, lakiasianpäällikkö, Suomen Asiakastieto Oy)

Ongelmien kasaantuminen samoille nuorille

Vastaajat ovat lähes yhtä mieltä siitä, että ongelmat tapaavat kasaantua sanoille nuorille. Juuso Jokela kuitenkin muistuttaa, että väitteet ongelmien kasaantumisesta samoille nuorille perustuvat usein muttu tuntumaan tai hyvin suppeisiin kyselyihin eli tilastollista merkittävyyttä ei liene.

”Harvemmin vastaan tulee nuori asiakas, jolla on vain yksi maksuhäiriömerkintä.” (Työntekijä X)

”-- Jos nuorella on erääntynyttä kulutusluottoa, on sitä yleensä monelta eri luotonmyöntäjältä. Jos elämänhallinta on puutteellista, johtaa se yleensä maksuongelmiin ja moniin muihinkin ongelmiin ja ne todella kasantuvat samoille nuorille. --” (Aki Jauro, Tampereen kaupungin vastaava talous- ja velkaneuvoja)

” -- Monta kertaa ongelmat alkavat kasaantua, kun ei osata ajoissa hakea/pyytää apua. Taloudellisten ongelmien hoitaminen / järjesteleminen on kuitenkin usein helpompaa kuin esim. huumeriippuvuuden tai rikoskierteestä irtipääseminen. Mutta olennaista on se, että nuori itse tai hänen läheisensä pysähtyisivät ongelmien eteen.” (Työntekijä Z)

Tulevaisuuden näkymät

Haastateltavat uskovat, että viime aikoina esiintyneet nuorten maksuongelmat eivät ole poikkeus tavanomaisesta eli samantyylinen käyttäytyminen todennäköisesti jatkuu tulevaisuudessakin. Aki Jauro ja Juuso Jokela eivät usko tilanteen enää pahenevan.

Useimmat näkevät tulevaisuuden samanlaisena kuin nyt, ellei yhteiskunta tai vanhemmat ota asiakseen valistaa nuoria talousasioissa.

Luotonannon tyylillä on vaikutus tulevaan kehitykseen eli millä perusteilla luottoja myönnetään. Samoin luotonoton tyylillä on

merkitystä eli onko nuorilla omia säästöjä vai tehdäänkö hankinnat pelkällä lainarahalla.

Työntekijä X mainitsi lisäksi, että ongelmat saattavat kasvaa, ellei pikavippiyrityksiä saada jonkinlaisen säännösten piiriin.

”Tällä hetkellä nuoret saavat kotoaan niin paljon rahaa ja tottavat kuluttamaan sitä, että heidän on vaikea oppia tulemaan toimeen omalla palkallaan, kun muuttavat pois kotoa. Monesti vanhemmat vielä maksavat nuorten velkoja, eivätkä kuitenkaan "neuvo" rahankäytössä. -- En usko, että muutosta nuorten rahankäytössä tapahtuu, ellei yhteiskunta ja vanhemmat ota asiakseen valistaa nuoria. --” (Työntekijä Z)

”En itse usko että maksuhäiriöiden kasvu yleisesti jatkuu vuonna 2008. Luulen että kasvu vuonna 2007 perustui suurelta osin poikkeukselliseen tilanteeseen (saatavien vanhentumissääntöjen voimaantulo maaliskuussa 2008 -> tästä johtuva vanhojen saatavien lähettäminen ulosottoon vielä viimeisen kerran). Vähenevä kilpailu puhelinoperaattorien välillä vähentää puhelinlaskujen maksamatta jättämistä. -- En myöskään usko että pikavippien määrä enää paljon kasvaa.--” (Juuso Jokela, lakiasiainpäällikkö, Suomen Asiakastieto Oy)

Haastattelujen johtopäätökset

Mielestäni haastattelun tärkein huomio on, että nämä haastatellut asiantuntijat ovat vastauksissaan varsin yksimielisiä ja samoilla linjoilla. Tämä kertoo mielestäni siitä, että samanlaisia ongelmia on usealla eri taholla, eikä ongelmassa oli kyse vain paikallisesta poikkeavuudesta tai ilmiöstä.

Mielestäni ei ole yllätys, etteivät nuoret ole kovin tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksesta. Maksuhäiriömerkinnöistä puhutaan, mutta harvoin kerrotaan faktatietoa, mikä se maksuhäiriömerkintä on ja mitä se todella tarkoittaa. Toisaalta tämä on kovin valitettavaa, sillä on ikävää kuulla mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa siinä vaiheessa, kun merkintä on jo rekisteröity. Ja samalla tavalla on ikävää kuulla se, että kyseessä ei ole vain joku merkintä, jonka voi noin vain ottaa pois, kuten Työntekijä X kertoo vastauksessaan.

Kommentit nuorten maksuhäiriöiden syistä ovat mielenkiintoisia. Vaikka nuorten kulutustyyli ei olekaan yllätys, tuntuu yllättävältä että taloudensuunnittelu ja – hoito on olematonta ja eikä sitä osata tehdä. Tämä on tietysti aika vaikea ongelma. Ja asian korjaaminen saattaa olla hankalaa. Mikä olisi paras ajankohta neuvoa nuorelle

taloudenhoitoa? Ja kenen tehtävä olisi neuvoa nuorta? Koulun merkitys on kodin lisäksi huomattava, sillä kuten Juuso Jokela totesi, että koulun kautta on mahdollisuus tavoittaa koko nuoriso.

Luottojen kanssa tilanne on hankala. Nuorilla näyttää olevan paljon luottoja tai ainakin niillä, jotka ovat haastateltavien kanssa olleet tekemisissä. Toisaalta Juuso Jokela ja Päällikkö Y mainitsevat luotonmyönnön ja luotonannon kriteerit. On muistettava, että luotonantajilla on tavoitteena myöntää luottoa niin, että se tulee myös maksettua takaisin. Luottojen takaisinmaksuongelmat eivät ole kenenkään etu. Juuso Jokela mainitsee nuorien olevan riskialttiimpia luotonsaajia ja luotonkäyttäjiä, mutta se on hänen mielestään luotonantajilla tiedossa.

Kysyttäessä keinoja nuorten auttamiseen, neuvonta, asennekasvatus ja valistus olivat selkeästi esillä vastauksissa. Nämä auttamiskeinoja koskevat vastaukset tukevat niitä vastauksia, joita maksuhäiriöiden syihin annettiin.

Ongelmien kasaantuminen samoille nuorille näyttää olevan useamman vastaajan mielestä todellisuutta. Tästä voidaan mielestäni päätellä, että on paljon nuoria, joilla ei ole mitään ongelmia ja he hoitavat asiansa kunnolla. Mutta se osa nuorista joka on ongelmiin joutunut, on sitten kunnolla ongelmissa. Ja vaikka heitä ei tilastollisesti huomattavaa määrää olisikaan, heitä on kuitenkin jonkin verran ja he tarvitsevat apua ja ohjeistusta.

Tulevaisuus ei vaikuta kovin positiiviselta, jos tilanne maksuongelmien kanssa jatkuu samanlaisena kun tähänkin asti. On kuitenkin positiivista kuulla, että kaksi vastaajaa uskoi, ettei tilanne enää pahenisi. Toivottavasti lainsäädäntö tulee tilanteeseen avuksi edes niin, että pikavippiyrityksille saadaan selkeät säännöt. Se varmasti tasoittaisi tilannetta, muttei tietenkään ole vastaus ongelmaan kokonaisuudessaan.

Mietittäessä maksuhäiriöitä ja maksuongelmia, on muistettava, että kysymys on myös tahdosta ja halusta hoitaa omia asioita. Osalla nuorista on toki työttömyyttä, pienet tulot ja pätkätöitä. Osa on yksinhuoltajia ja osalla on ollut vaikeita tilanteita, joihin ei aina itse ole voinut vaikuttaa. Elämä ei ole mustavalkoista. Mutta taloudenhoitoon löytyy apukeinoja, jos vain on halukas niitä käyttämään.

Työntekijä Z ilmaisi asian hyvin sanomalla, että taloudellisten ongelmien hoitaminen ja järjesteleminen on usein helpompaa kuin huumeriippuvuuden tai rikoskierteestä irtipääseminen. Olennaista on pysähtyä ongelman eteen.

9 Yhteenveto

Suurin osa nuorista hoitaa raha-asiansa hyvin ilman ongelmia. He maksavat laskunsa ajallaan ja hoitavat luottonsa ja lainansa. Suurimmalla osalla nuorista asiat ovat hyvin. Mutta osa nuorista ei osaa hoitaa asioitaan. Heille tulee ongelmia ja ne ongelmat näyttävät kasaantuvan näille samoille henkilöille.

Vuonna 2005 - 2006 uuden maksuhäiriömerkinnän sai 402 nuorta 18 - 30-vuotiaista. 18 - 25-vuotiaista nuorista 12 %:lla ja 26 - 30-vuotiaista nuorista noin 17 %:lla oli maksuhäiriömerkintä vuonna 2005. Valitettavasti vuodelta 2007 tilastoja maksuhäiriöisten ikärakenteesta ei ole saatavilla. Vuoden 2007 lopussa Suomessa oli maksuhäiriöisiä henkilöitä yhteensä 309 296.

Vaikka nuoret eivät ole maksuhäiriömerkinnöissä tilastollisesti yliedustettuina, kuitenkin 12 - 17 % ikäryhmästä on maksuhäiriömerkintä. Luku on minun mielestäni aika paljon. Uusia maksuhäiriömerkintöjä tulee vuosittain suhteellisen vähän, joten merkin­nät näyttävät kasaantuvan samoille henkilöille.

Nuorten maksuhäiriöt syntyivät vuonna 2005 pääasiassa puhelin- ja internetliittymistä, postimyyntiostoista (internet-ostokset), maksamattomista vuokrasta ja erilaisista luotoista.

Peruslähtökohta maksuongelmille on huono rahankäyttö ja huono rahankäytön suunnittelu. Teoriassa ja haastatteluissa tuli useaan kertaan esille nuorten hulvaton rahankäyttö. Nuorten elämäntyyli on impulsiivista, kulutuskeskeistä ja eläminen tapahtuu pitkälti kulluttamisen kautta. Ongelmallista tällaisesta elämäntyylistä tulee, kun siihen ei ole varaa. Eläminen yli varojensa tuo mukanaan ongelmia, joista maksuhäiriöt ovat yksi.

Ylikuluttamisen lisäksi nuorille ongelmia aiheuttavat erilaiset kulutusluotot ja erityisesti kulutusluottokierteeseen joutuminen, työttömyys, pätkätyöt, pienet tulot (varusmiehet, opiskelijat ja pätkätai osa-aikaista työtä tekevät nuoret), radikaalit elämäntilanteet ja kotoa poismuutettuaan niukka­an elämäntyyliin sopeutuminen, kun vanhemmat eivät enää huolehdi menoista.

Huolestuttavaa on, että nuoret tietävät aika huonosti, mikä maksuhäiriö on. Tämä tuli erityisesti esille haastatteluissa. Tietenkin jos nuori ei ole joutunut minkäänlaisiin tekemisiin maksuhäiriön kanssa, eikä siitä ole kukaan kertonut, on ymmärrettävää, ettei maksuhäiriöistä tiedetä.

Perinnässä toimivien kommentteissa (Nina Kiviaho, Intrum Justitia Oy, työntekijä X ja työntekijä Z) tuli mielestäni selvästi esiin, miten he ovat usein se taho, joka kertoo, mitä maksuhäiriö tarkoittaa ja mihin se vaikuttaa.

Maksuhäiriön vaikutukset ovat monitahoiset. Vaikuttaa pahalta, jos nuoret eivät ole tietoisia maksuhäiriön vaikutuksista. Huolestuttava yhdistelmä on silloin, kun nuori ei kunnolla edes tiedä mikä maksuhäiriö on, joten hän ei voi silloin edes tietää sen vaikutuksista. Yllätys on melkoinen kun tällaiselle nuorelle maksuhäiriö sattuu kohdalle.

Nuoria tulisi neuvoa ja ohjeistaa taloudenpidossaan, että he välttyisivät ongelmilta. Nuorten huono tietämys talousasioista ja taloudensuunnittelusta tuli useaan kertaan esille. Kenelle nuorten neuvominen sitten kuuluu? Juuso Jokela Suomen Asiakastieto Oy:stä muistutti, että koulun kautta tavoitetaan kerralla parhaiten koko ikäryhmä. Koulussa neuvonta täytyisi ajoittaa sellaiseen ajankohtaan, jolloin oma taloudenhoito jo kiinnostaa nuoria eli siinä vaiheessa kun he esimerkiksi ovat suunnittelemassa kotoa poismuuttoa. Kodin vaikutus on tietenkin merkittävä ja kuten nuoret olivat itse maininneet (Autio, Eresmaa ym. 2002: 78) vanhemmilta saatu rahankäytön malli periytyy lapsille. Huono tilanne on silloin, kun vanhemmilla on omat raha-asiat sekaisin tai vanhempien asenne taloudenhoitoon on välinpitämätön. Pelkistetyksi voisi sanoa, että neuvontaa on suhteellisen selkeästi toteutettava asia, mutta asennekasvatus vaatii jo syvempää ja pidempiaikaista panostusta.

Kokonaiskuvan ymmärtämiseksi on myös tärkeää verrata Suomessa olevaa tilannetta muihin maihin. Pohjoismaissa tilanne maksuongelmaisten nuorten kanssa näyttää olevan samantyylinen. Kaikissa maissa nuoret kuluttavat paljon, nuorten mielestä tavoiteltava, ihana elämä syntyy kuluttamalla. Monelle nuorelle luotot ovat olleet tapa toteuttaa tätä ihanaa elämää. Liikakuluttaminen on tuottanut sitten ongelmia. Ruotsissa erityisesti pikavipit ovat aiheuttaneet paljon maksuongelmia nuorille.

Pankki voi osallistua neuvontatyöhön, kun pankissa tapaamme nuoria. Meidän täytyisi tämän työn perusteella muistaa, että talousasiat eivät ole nuorille aina itsestään selviä. Keskustelemalla asioista nuoren taidot tulevat herkästi esiin. Toisaalta joskus asiat täytyy osata lukea rivien välistä ja ottaa rohkeasti puheeksi.

Tämän työn perusteella voimme myös todeta, että nuoret tarvitsevat neuvontaa ja ohjeistusta. Jos nuoret vielä kokevat, etteivät he ole sitä saaneet, ei heidän uskoisi pitävän pahana neuvonnan tarjoamista. Neuvonnan voi tietysti tehdä monella eri tyylillä ja uskon

nuorten arvostavan eniten asiallista ja neutraalia tyyliä. ”Paapominen” tai turha ”hössötys” ei todennäköisimmin tuota mitään tulosta.

Toki on muistettava, että nuorille tietoa tulisi olla siellä, mistä he sitä todennäköisimmin hakevat eli internetissä. Usein tilanne on se, että neuvoa tullaan kysymään vasta sitten, kun ongelmat ovat jo kasaantuneet. Eli ennaltaehkäisevää informaatiota pitäisi olla tarjolla. Vaikka olemassa onkin jo internetsivustoja taloudenhallintaan (mm. Kuluttajavirasto ja Suomen Kuluttajaliitto), sivut eivät ole tavoittaneet ainakaan kaikkia nuoria.

Neuvonnan lisäksi pankilla on hyviä vaihtoehtoja säästämiseen ja talouden kurissa pitämiseen (mm. säästötilit, säästösopimukset, maksukorttien vuorokausikäyttörajat). Luottoja myönnettäessä on tärkeä käydä luoton ehdot ja kaikki kulut selvästi läpi. Näin toki teemmekin, mutta asiaan voi kiinnittää vielä erityistä huomiota.

Hyvistä säästämisen tuotteista ja keinoista talouden hyvään ylläpitoon olisi muistettava puhua ja rohkaista nuoria käyttämään säästämisen tuotteita, ettei uusia ongelmia pääsisi syntymään ja vanhoista selvittäisiin mahdollisimman kivuttomasti.

Lähteet

- Aalto, Harri 2008. Huippukalliilla pikalainalla maksetaan perheen ruoatkin. Satakunnan Kan-
sa 14.1.2008, 4. [online] [viitattu 30.1.2008]. <http://www.media-arkisto.com/ma2/a/Dat.php?db=SKA0809T&rid=1087&ris=3&qid=3&trsid=1>
- Asikainen, Pasi 2006. Internet synnyttää nuorille maksuongelmia. [online] [viitattu 8.2.2008].
<https://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista.jsp?l1=1&T=nu&A=202>
- Autio, Minna, Eresmaa, Ippo, Heinonen, Vesa, Koljonen, Virpi, Paju, Petri & Wilska, Terhi-
Anna 2002. Pakko riittää - Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutuk-
seen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Autio, Minna & Paju, Petri (toim.) 2005. Kuluttava nuoruus. Helsinki: Nuorisotutkimusver-
kosto.
- Halonen, Ulla 2002. Nuorisotutkimus toukokuu 2002. Suomen Pankkiyhdistys. [online] [vii-
tattu 21.2.2008].
<http://www.fkl.fi/asp/system/empty.asp?P=2379&VID=default&SID=258173602729298&S=1&C=23046>
- Halonen, Ulla 2004. Nuorisotutkimus huhtikuu 2004. Suomen Pankkiyhdistys. [online] [vii-
tattu 21.2.2008].
<http://www.fkl.fi/asp/system/empty.asp?P=2379&VID=default&SID=258173602729298&S=1&C=23046>
- Halonen, Ulla 2006. Nuorisotutkimus toukokuu 2006. Suomen Pankkiyhdistys. [online] [vii-
tattu 1.3.2008].
http://www.pankkiyhdistys.fi/sisalto/upload/pdf/nuorisotutkimus_2006.pdf
- Jansson, Anna & Lindberg, Margareta 2007. Kreditprövning kan stoppa ungas skuldsättning.
[online] [viitattu 13.3.2008]. www.kronofogden.se -> Nyheter/ Pressrum ->
Pressrum -> 28.12.2007
- Jousto arkeesi – kulutusluotoilla ja korteilla -esite. Nordea Pankki Suomi Oyj. Viitattu
1.4.2008.
- Kaartinen, Risto & Lähteenmaa, Jaana 2006. Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja
muita kulutusluottoja? Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kela 2007. Kelan opintoetuustilasto 2005/06. [online] [viitattu 8.2.2008].
[http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Optu_05_06_pdf/\\$File/Optu_05_06.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Optu_05_06_pdf/$File/Optu_05_06.pdf?OpenElement)

- Kiviaho, Nina 2005. Nuoret perintätoimiston asiakkaina – hitaat ja huolettomat maksajat. Teoksessa Autio, Minna & Paju, Petri. (toim.) Kuluttava nuoruus. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Koljonen, Virpi 2002. Nuorten velkaantuminen ja maksuhäiriöt. Teoksessa Autio, Minna, Eresmaa, Ilppo, Heinonen, Visa, Koljonen, Virpi, Paju, Petri, Wilska, Terhi-Anna. Pakko riittää – Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Konkola, Raija-Liisa 2008. Maksuhäiriöt kasvaneet. [online] [viitattu 6.2.2008].
<http://www.yrittajat.fi/sy/bulletin.nsf/b9bba93dc826842e00256a6b00336cc5/9c9e476a596d1124c22573cc005b86dc!OpenDocument>
- Kuluttajavirasto 2007a. Maksuviivästyksset ja perintä. [online] [viitattu 18.2.2008].
<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/c76dc3af-5904-49f0-a0d4-b37b2cae6b97.aspx>
- Kuluttajavirasto 2007b. Perintä ennen oikeustoimia. [online] [viitattu 18.2.2008].
<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/54d1404b-421c-45e7-9f66-6648b592178c.aspx>
- Kuluttajavirasto 2008a. Perintä oikeusteitse. [online] [viitattu 18.2.2008].
<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/3ec95be5-a5dd-494f-8b84-55f21e86614b.aspx>
- Kuluttajavirasto 2008b. Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa elämää. [online] [viitattu 24.2.2008].
<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/2ff9062b-86a0-4ca7-a977-fb34b853673f.aspx>
- Lehtinen, Anna-Riitta & Leskinen, Johanna 2005. Irtiottoa ja riippuvuutta – velkaongelmaiset nuoret itsenäisen taloudenpidon murtomaastossa. Teoksessa Autio, Minna & Paju, Petri. (toim.) Kuluttava nuoruus. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Luottotietolaki 527 / 2007 [online] [viitattu 18.2.2008].
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070527?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=maksuh%5C%20A4iri%5C%20B6>
- Milloin yksityishenkilö voi saada luottotietomerkinnän? 2008. Suomen Asiakastieto Oy. [online] [viitattu 24.2.2008]. http://www.asiakastieto.fi/kuluttajille/uk_3.jsp?11=4
- Monipuoliset Visa-kortit- esite. Nordea Pankki Suomi Oyj. Viitattu 24.2.2008.
- Muhonen, Jouni & Jokela, Juuso 2007. Maksuhäiriöt ennakoivat lisääntyviä maksuvaikeuksia. [online] [viitattu 1.3.2008].
<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista.jsp?11=1&T=nu&A=214>
- Nissinen, Olli-Pekka 2007. Pikavippaajien ovet pysyvät kiinni haastemiehelle. Aamulehti 16.12.2007. 126, A4.

Nordean sisäinen materiaali syyskuu 2007. (ei julkista)

Perintälaki 513 / 1999. [online] [viitattu 18.2.2008].
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990513>

Peura-Kapanen, Liisa 2005. Kuluttajien rahatalouden hallinta. Kauppa ja teollisuusministeriö.
Helsinki: Edita Publishing Oy

Pirttijoki, Markus 24.7.2004. Maksuhäiriöt kasvavat viidettä vuotta peräkkäin. Aamulehti.
123, 12. [online] [viitattu 15.10.2007]. <http://www.media-arkisto.com/ma2/a/Dat.php?db=KAL0405T&rid=34711&ris=4&qid=2&trsid=1>

Rauhaniemi, Sirpa 4.5.2007. Pikalaina on pikatie hankaluuksiin. Aamulehti.125, 6. [online]
[viitattu 15.10.2007]. <http://www.media-arkisto.com/ma2/a/Dat.php?db=KAL0607T&rid=85007&ris=1&qid=1&trsid=1>

Suomen Asiakastieto Oy 2007. Osa Suomen Asiakastietä Oy:n sisäistä tutkimusraporttia. Tiedot julkaistu lakiasianpäällikkö Juuso Jokelan luvalla.

Suomen Asiakastieto Oy 2008a. Uudet maksuhäiriömerkinnät. [online] [viitattu 6.2.2008].
http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/tn_uudetmaksuhairiot_2007.jsp?l1=6

Suomen Asiakastieto Oy 2008b. Maksuhäiriöiden tallennusaikojen muuttuminen. [online]
[viitattu 18.2.2008].
<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista.jsp?l1=1&T=nu&A=258>

Suomen Asiakastieto Oy 2008c. Uusia häiriöitä saaneiden ikäjakaumat 2005-2006. Suomen Asiakastieto Oy:n sisäinen materiaali. Julkaistu lakiasianpäällikkö Juuso Jokelan luvalla.

Toikka, Tuula 2005. Opintolainojen takaisinmaksuongelmat - Rekisteriselvitys vuosien 2001-2004 aikana valtion takausvastuunsa perusteella maksamista lainoista. [online]
[viitattu 8.2.2008].
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170605123323SV/\\$File/Seloste45.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/170605123323SV/$File/Seloste45.pdf?OpenElement)

VM = Valtiovarainministeriö. Viite ja viivästyskorko. [online] [viitattu 18.2.2008].
http://www.vm.fi/vm/fi/11_rahoytismarkkinat/08_peruskorko/04_viite_ja_viiivastyskorkotaulukko.jsp

Virtanen, Jenni 20.10.2007. Opiskelijoille tuputetaan luottokortteja. Taloussanomat. 7.

Vuokranantajat syynäivät hakijoiden luottotiedot 20.1.2008. Taloussanomat. [online] [viitattu 30.1.2008]. http://www.taloussanomat.fi/rakentaminen-ja-asuminen/2008/01/20/Vuokranantajat+syyn%E4%E4v%E4t+hakijoiden+luottotiedot/20081825/382_

Liitteet

Liite 1 Apua ongelmiin

Kuluttajavirasto

Kuluttajaviraston sivuilla on tuhti tietopaketti taloudenhoidosta. Sivuilta löytyy ohjeita talouden suunnitteluun, maksamiseen ja velkojen hoitoon.

www.kuluttajavirasto.fi -> Kuluttajan talous

Talous- ja velkaneuvonta

Kunnilla on tarjolla talous- ja velkaneuvontaa. Kuntien talous- ja velkaneuvojat auttavat mm.

- velkatilanteiden kartoittamisessa, kertovat erilaisista tukipalveluista ja velkojen järjestelyistä
- neuvotteluissa velkojien kanssa
- maksuaikataulujen ja velkojen järjestelyssä
- tuomioistuimelle tehtävän velkajärjestelyhakemuksen ja maksuohjelman laatimisessa ja tarkistamisessa

Oman kunnan talous- ja velkaneuvonnan yhteystiedot löytyvät kunnan verkkosivuilta.

Tampereella talous- ja velkaneuvontapalvelut on tarkoitettu Tampereen seutukunnan (Tampere, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Vesilahti, Ylöjärvi) maksuvaikeuksissa oleville yksityishenkilöille. Palvelu on maksutonta.

www.tampere.fi -> asiointi ja neuvonta -> asiointi ja neuvontapisteet -> talous- ja velkaneuvonta

Suomen kuluttajaliitto – Valtti

Suomen kuluttajaliiton Valtti-sivut on tarkoitettu erityisesti nuorille. Sivuille on kerätty monipuolista tietoa käytännön taloudenhoidosta. Sivuilta löytyy tietoa mm. lain pykälästä, koronlaskemisesta ja säästövinkeistä. Sivuille on kerätty myös talouden sanastoa selityksineen. Sivut ovat mielestäni erittäin hyvät ja kattavat. Suositte-
len.

www.kuluttajaliitto.fi/Valtti

Marttaliitto

Marttaliitolla on myös kattavat taloudenhoitosivut. Marttaliiton sivuilta löytyy mm. valmiita lomakepohjia taloussuunnitelmiin, talousarvioon ja kuukausikirjanpitoon. Sivuilta löytyy ohjeita myös ruokamenojen suunnitteluun.

www.martat.fi/neuvonta/kodin_talous

Kela

Kela auttaa tietyin ehdoin korkoavustuksella opintolainan kanssa ongelmiin joutuneita. Korkoavustusta voi hakea suoraan Kelalta. Korkoavustus koskee vain opintolainan korkoa, ei lyhennystä.

www.kela.fi -> opiskelijalle -> opintoetuudet -> korkoavustus

Oma pankki

Omasta pankista saa apua. Ammattitaitoinen henkilökunta osaa etsiä ratkaisuja ongelmiin. Jos asiaa ei pystytä pankissa hoitamaan, he neuvovat eteenpäin.

Pankeilta löytyy säästötilejä, jollaisen avaaminen on hyvä vaihtoehto. Säästötilille voi säästää ylimääräistä rahaa, jota voi käyttää silloin kun muut varat ovat loppu tai tilille voi säästää jotain tiettyä tarkoitusta varten. Pankissa voi tehdä säästösopimuksen, jolloin säästötilille siirtyy automaattisesti sovittuna päivänä sovittu summa. Omaan Visa Electron – korttiin tai pankkikorttiin voi asettaa sellaiset vuorokausikäyttörajat, ettei turhia ostoksia tule niin helposti tehtyä.

Yleisesti on syytä mainita, että mitä aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä paremmin niihin voidaan vaikuttaa. Olisi hyvä jos ongelmia osattaisiin ennakoida ja apua haettaisiin jo aikaisessa vaiheessa. Omaan aktiivisuutta arvostetaan ja vapaaehtoinen avun hakeminen katsotaan positiiviseksi asiaksi.

Liite 2 Haastattelukysymykset

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa?

Liite 3 Haastatteluvastaukset

Aki Jauro, Tampereen kaupungin vastaava talous- ja velkaneuvoja

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

Usein nuorilla on sekä elämän- että taloudenhallinta melko olematonta. Taloutta ei osata eikä ehkä halutakaan suunnitella. Usein ei elämääkään suunnitella pitkäjänteisesti. Eletään tässä ja nyt-elämää. Rahaa käytetään jos sitä on ja otetaan suunnittelematta helposti saatavia kulutusluottoja hetken mielijohdeostosten ja ihan elinkustannustenkin rahoittamiseen. Ei osata laskea kaikkien luottojen kuukausierien määrää. Kun tulot eivät riitä kuukausierien maksamiseen, otetaan lisää kulutusluottoja, joilla maksetan vanhojen erää pois ja samalla velkaannutaan lisää. Soppa on valmis.

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Usein kerrotaan että "nimi on mennyt". Yleensä uskotaan, että kun lasku on maksettu niin merkintä poistuu automaattisesti ja entistä elämää voidaan jatkaa entiseen malliin

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

Melko heikosti aina siihen asti, kun merkintä on tullut eikä se poistukaan heti. Moni ei miellä, että merkintä vaikuttaa elämään kokonaisvaltaisesti, työn saati voi vaikeutua, asuntoa on vaikea saada, pankkikorttia ei saa jne. Ja että merkintä on voimassa useita vuosia

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Kyllä tulkinta on oikea. Jos nuorella on erääntynyttä kulutusluottoa, on sitä yleensä monelta eri luotonmyöntäjältä. Jos elämänhallinta on puutteellista, johtaa se yleensä maksuongelmiin ja moniin muihinkin ongelmiin ja ne todella kasantuvat samoille nuorille. Kääntäen, jos elämänhallinta on kunnossa, osataan tehdä myös taloudessa järkeviä ratkaisuja ja suunnitella taloutta ja elämää pitkäjänteisesti. Tällöin talouden ongelmien syntymisen todennäköisyys pienenee.

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

Valitettavasti en usko ongelmien syinä olleen poikkeavat vuodet. Uskon ongelmien jatkuvan, mutta toisaalta en usko ongelmien enää merkittävästi kasvavankaan.

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa?

Tuntuu vähän vanhanaikaiselta, mutta valistus ja asennekasvatus. Nuorten ja aikuistenkin elämänhallintataidot pitäisi saada paremmiksi sekä asenteita muutetuiksi siihen suuntaan, että kaikkea ei tarvitse saada heti jos ollenkaan. Monet nuoret elävät vain kuluttamisen kautta. Ihmisten tulisi oppia, että rahaa ei tule kuin rännistä tekemättä mitään.

Juuso Jokela, Lakiasianpäällikkö, Suomen Asiakastieto Oy

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

Valitettavasti suurimpana syynä lienee ajattelemattomuus ja tietämättämyys. Vaikka varmaan tiedetään että ei saisi käyttää enempää rahaa kuin ansaitsee, ei vain pystytä tätä noudattamaan. Kun muutkin kuluttavat, kun muillakin on...

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Nuorilla on erittäin hatara käsitys mikä maksuhäiriö on.

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

Nuoret tietävät varsin vähän maksuhäiriön vaikutuksista. Ymmärrys tulee vasta kun osuu omalle kohdalle. Ei kertakaikkian uskota että minulle voisi käydä näin.

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Väitteet ja tiedot perustuvat yleensä aina ihan muttu tuntumaan. Todellista tilastotietoa maksuhäiriöistä ei voi olla kuin meillä. Ihmettelen varsin usein sitä kuinka helposti nuoret otetaan esiin jonain erityisenä ongelmaryhmänä maksuhäiriötillastoissa. Eivät nuoret ole yliedustettuina. Toki on selvää että nuoret ovat riskialttiimpia luotonsaajia ja käyttäjiä Tämä asia on kuitenkin luotoantajilla niin selvästi tiedossa, että nuorten mahdollisuudet saada luottoa ovat huonommat kuin vanhemilla.

Huolestuttaavaa toki on se että viime aikoina nuorten suhteellinen osuus on lisääntynyt. Väitteet kasaantumisesta samoille nuorille perustuvat myös muttu tuntumaan tai hyvin suppeisiin ksyelyihin. Tilastollista merkittävyyttä ei liene.

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

En itse usko että maksuhäiriöiden kasvu yleisesti jatkuu vuonnin 2008. Luulen että kasvu vuonna 2007 perustui suurelta osin poikkeukselliseen tilanteeseen (saatavien vanhentumissääntöjen voimaantulo maaliskuussa 2008 -> tästä johtuva vanhojen saatavien lähettäminen ulosotoon vielä viimeisen kerran).

Vähenevä kilpailu puhelinoperaattorien välillä vähentää puhelinlaskujen maksamatta jättämistä (tyypillinen nuoreten maksuhäiriön aiheuttaja). En myöskään usko että pikavippien (toinen maksuhäiriötyyppi, jossa nuorten osuus korkea) määri enää paljon kasvaa.

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa?

En oikein keksi muuta kuin tiedotus, koulutus ja motkotus. Koulun rooli luultavasti ratkaiseva, koska en usko että millään muulla tavoin voidaan tavoittaa koko porukkaa. (Yleinen tiedotus ei koskaan tavoita sitä 5 %:a joka oikeasti on kohderyhmä....)

Työntekijä X, Pohjoismainen perintätoimisto

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

Pätkätyöt ovat yksi ongelma, kun ei ole säännöllisiä tuloja yritetään asiaa korjata kulutusluotoilla ja niitä saa nykyään liian helposti, ylivelkaannutaan. Kulutusluottojen (erityisesti pikavippien) korot ovat todella korkeita ja näihin ei olla välttämättä osattu varautua. Armeija on yksi syy: kännykälaskut voivat nousta tuloihin nähden liian suuriksi ja niistä ei sitten selvitäkään. Asenteiden muuttumisesta, maksuhäiriötä ei enää pidetä niin häpeällisenä kuin en-

nen. Pitkä nousukausi on varmasti myös vaikuttanut on rahoitettu velaksi sellaista elämäntyyliä, johon ei oikeasti ole varaa.

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Kyllä suurin osa tuntuu tietävän mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa, mutta sitten on myös osa jolla ei ole ollut mitään käsitystä siitä mikä vaikutus merkinnällä on. Välillä tulee puheluita, että emmekö me voisi ottaa sitä merkintää sieltä pois kun ei saa lainaa jne..

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

Melko heikosti. Ei esimerkiksi ymmärretä, että vuokra-asunnon saanti vaikeutuu (takuuvuokra saattaa olla jopa kolmen kuukauden vuokra) ja puhelinliittymää hakiessa pyydetään ennakkoa tai vakuutta.

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Harvemmin vastaan tulee nuori asiakas, jolla on vain yksi maksuhäiriömerkintä. Eli kyllä ne tuntuvat kasaantuvan samoille henkilöille.

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

On otettu velkaa ihan sietokyvyn rajoille asti ilman mitään joustovaraa ja sitten kun korot nousevat ei olekaan kykyä maksaa takaisin. Monet nuoret ostavat erittäin kallita asuntoja ensiasunnoksi (osa hinnasta jopa saatettu kattaa kulutusluotolla) ilman mitään omaa omaisuutta, mikäli korot nousevat voi edessä olla ongelmien kasvu. Mikäli pikavippi yrityksiä ei saada jonkunlaisen säännösten piiriin ongelmien voi odottaa kasvavan.

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa

Takuusäätiö tekee mielestäni hienoa työtä tässä asiassa. Pitäisi pyrkiä vapaaehtoiseen järjestykseen päästäkseen veloistaan eroon. Eli nuoren kanssa pitäisi käydä läpi tilanne ja katsoa miten siitä voi selvitä. Kunnilla on myös velkaneuvontaa.

Päällikkö Y, Pohjoismainen rahoituslaitos

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

*Mahdollisuudet lainanottoon lisääntynyt; korttiluotot, vippilainat
Ehkä ajattelutavasta kaikki mulle heti ja nyt. Ei osata hoitaa omaa taloutta .*

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Merkinnästä hoitamattomasta maksusta. Ymmärtäväkö kuitenkaan kuinka moneen asiaan vaikuttaa.

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

Liian vähän.

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Varmasti näin, taloudelliset vaikeudet vaikuttavat monen muuhunkin asiaan; työllistyminen, henkinen puoli, ihmissuhteet ym.

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

Mikä on nuorten työllisyystilanne (pätkätyöt , määräaikaiset työsuhteet ym)? Miten höllästi lainoja myönnetään (vippilainat). Onko asennemuutosta näkyvissä lainanotossa, säästetäänkö ensin? Miten kouluissa opetetaan näitä asioita , entä kodin rooli? En usko että on ollut kysymys poikkeavista vuosista.

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa?

Ehkäisynä; valistus kouluissa, kodin malli. Velkaneuvontaa. Koulutusta ja työllistäminen.

Työntekijä Z, Pohjoismainen rahoituslaitos

Mistä nuorten maksuongelmat mielestäsi johtuvat?

Nuorten maksuhäiriöiden syynä osittain lienee nykyinen kulutusyhteiskunta ja tarve hankkia tuotteita ja hyödykkeitä, joita muillakin on .. Rahaa on totuttu käyttämään hulvattomasti, koska sitä on saanut helposti. Esim erilaiset pikavipit. Osamaksuvelkoja ei ole ymmärretty velaksi eikä osattu ajatella, paljonko ne yhdessä lohkaisevat kuukausittain käytettävissä olevista varoista. Vajetta on sitten hoidettu uusilla lainoilla ja vipeillä ja kierre on päässyt syntymään. Maksamattomat kännykkälaskut ovat usein aiheuttaneet maksuhäiriömerkintöjä.

Mitä nuorten mielestä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Kaikki nuoret eivät ymmärrä maksuhäiriömerkintää "julkiseksi" tiedoksi, eivätkä sitä että se säilyy rekisterissä 2-5 vuotta ja vaikeuttaa myös työpaikan ja vuokra-asunnon saantia sen lisäksi, että se lähes aina sulkee lainanasaantimahdollisuuden.

Miten hyvin nuoret ovat tietoisia maksuhäiriömerkinnän vaikutuksista?

--

Toisinaan julkisuudessa esitetään tietoja, että ongelmat kasaantuvat samoille nuorille. Mitä mieltä olet tästä?

Kyllä, tietyillä nuorilla tuntuu olevan taipumus joutua useamman laisiin ongelmiin. Monta kertaa ongelmat alkavat kasaantua, kun ei osata ajoissa hakea/pyytää apua. Taloudellisten ongelmien hoitaminen / järjesteleminen on kuitenkin usein helpompaa kuin esim huumeriippuvuuden tai rikoskierteestä irtipääseminen. Mutta olennaista on se, että nuori itse tai hänen läheisensä pysähtyisivät ongelmien eteen.

Nuorten maksuongelmat ja maksuhäiriöt ovat viime vuosina eri tietolähteiden (mm. Suomen Asiakastieto) mukaan lisääntyneet. Millaisena näet tulevaisuuden? Jatkuuko ongelmien kasvu vai onko nyt ollut poikkeavia vuosia?

Tällä hetkellä nuoret saavat kotoaan niin paljon rahaa ja tottuvat kuluttamaan sitä, että heidän on vaikea oppia tulemaan toimeen omalla palkallaan, kun muuttavat pois kotoa. Monesti vanhemmat vielä maksavat nuorten velkoja, eivätkä kuitenkaan "neuvo" rahankäytössä. Peruskouluissa taloudenpitoa opetetaan käsittääksi vain yhden kurssin aikana + sivutaan kotitaloudessa. En usko, että muutosta nuorten rahankäytössä tapahtuu, ellei yhteiskunta ja vanhemmat ota asiakseen valistaa nuoria. Hyvänä asiana näen julkisen keskustelun pikavippien huimista koroista, sillä olen henkilökohtaisesti huomannut omien yläasteikäisten nuorteni kiinnittäneen siihen huomiota.

Miten ongelmiin joutuneita nuoria tulisi auttaa? Mikä olisi paras tapa?

Ongelmiin joutuneet nuoret pitäisi saada jo velkaantumisen alkuvaiheessa velkaneuvontaan, johon tällä hetkellä on liian suuret jonot. Heille pitäisi kertoa erilaisista mahdollisuuksista saada taloudellista apua jo ennen velkaantumista ja mahdollisuuksista järjestellä velkoja joko suoraan velkojien kanssa tai esim Takuusäitiön avustuksella. Ennen kaikkea valistus ja neuvonta ovat ne keinot, joilla nuorten hulvatonta rahankäyttöä tulisi hillitä. Me pankista soittelimme nuorille asiakkaille, joiden lainat ovat jääneet hoitamatta ja kerromme heille mahdollisuudesta maksuohjelmien muutokseen ja maksuhäiriömerkintöjen merkityksestä. Useinkaan nuoret eivät käsitä, että muutaman kymmenen euron rästeistä saattaa syntyä useiden vuosien maksuhäiriömerkintöjä ja vaikeuksia päivittäisten asioiden hoitoon.